

YALE
MEDICAL LIBRARY

HISTORICAL
LIBRARY

Secreta mulierū & virorum
ab Alberto magno composita.

Secreta mulierū & virorum
ab Alberto magno composita.

Incunabula
A-307
(60 ff)

Scribit philosophus philosophorum princeps quarto
Ethicorum. Homo est optimus eorum que sunt
in mundo. Et mundus sumitur hic pro omnibus
contentis in spera actiuorum et passiuorum scilicet
pro elementis et elementatis. Iste presupposito
probatur propositio sic. Illud est optimum cuius
generationis cause sunt nobilissime. scilicet sic est de homine. ergo. &c.
Maior patet quia effectus sortitur nobilitatem ex causis. Minor
probatur de materia hominis. Vnde materia hominis secundum medicos po-
nitur esse menstruum mulieris cum spermate viri. quia illa ambo
intrant compositionem hominis. sicut lac coagulae sub materia ca-
sei. Sed philosophi naturales ponunt quod menstruum mulieris sit
materia et semen viri sit effectus. ita quod semen viri se habeat ad
menstruum mulieris sicut artifex ad artificium. Et attestatur.
Auerrois. In metaphysice in degressionibus de ydeis. Item
philosophus. In metaphysice capitulo. x. dicit quod sperma viri ad
causam effectiuam reducitur et quocumque modo dicatur semper per
quod materia hominis est excellentissima et inter omnia semina nobilis-
sima. Secundo probatur. Illud est optimum quod in suis partibus as-
simulat corpori nobilissimo. scilicet homo est humor. ergo. &c. Maior per
quia assimilatio sequitur naturam rei. Minor probatur quia ho-
mo assimilatur celo quantum ad duodecim signa zodiaci. quorum
tria sunt calida virtualiter. scilicet Aries. Gemini. Leo illis corres-
pondent tria membra in homine. Cor. Epas. et Testiculi. Item
tria sunt frigida. scilicet Cancer. Libra et Virgo. Et illis cor-
respondent. Intestina. Vesica. Vnfragma. Item tria sunt
humida. scilicet Scorpio. Aquarius. et Pisces. Quibus correspon-
dent. Cerebrum. Stomachus et Pulmo. Item tria sunt sic-
ca. scilicet Capricornus. Sagittarius et Libra. Quibus correspon-
dent tria membra. scilicet Splen. Fel. et Renes. Vnde. 8. philoso-
phus. In metaphysice quod totum celum est sicut unum compo-
situm contiguum. Igitur debemus esse idinati ad noticiam pre-
sentis libri qui tractat de generatione humana: Cuius cau-
sa efficiens dicitur fuisse Albertus magnus: qui sufficienter
tritus siue litteratus in experimentis a mulieribus infor-
matus: Et maxime in libro de animalibus qui prorsusquam

Augustinus
iii

totum mundū cum alexandro circumsuit. librum de animalibus
cōposuit. Et supponit phie naturali. qz est vñ? liber de parvis
naturalibz. z nō pure naturalis. sz parti medicinalis. Titul?

Incipiunt secreta mulierum et viro-
rum ab Alberto magno cōposita.

Textus.

Ilecto sibi i cristo socio z amico. V. clerico de ta-
li loco. Vere sapientie z augmētum cōtinuū vite
presentis. **Commentum.** Iste liber cuius
subiectū est contractus qd ens mobile contractus
ad naturā secretorū mulierū vt ipsis infirmāti-
bus possum? dare remedia et ipsis cōfidentibus

scire debite ad delictum. Et diuiditur primo in duas partes. s.
prohemiale et executiuā. p. executiuā ibi. Sicut scribitur
zc. Vñmo autor salutat personā cui scribitur dicens. s. morās
parisiis. Delicto sibi in cristo so. Vbi tangitur causa efficiens
mouens z mota. Vñmō fuit quidā sacerdos qui rogauit do-
minū albertū vt sibi scriberet librum de secretis mulierū. ideo qz
mulieres sunt tempore menstrui venenose ita qd itopicant aliā
personā per visum z inficiūt pueros in cunis. et maculant spe-
culum bene tersū. z quādoqz faciūt coeūtem ipsū leprosum fi-
eri quādoqz cācrosū. z qz male nō euitatur nisi cognitum. ideo
necesse est se volentibus abstinere cognoscere in iudiciā coitus
et multa alia que docentur in isto libro. Et sic videns albert?
qz iuste peteret consensit ei. Et sic tangitur causa efficiēs mo-
ta cū subiteffigitur. scribit. zc. Nota sapientia ē cognitio dei
et perpetuorū effectū. Et ideo philosophus. d. i. prohemio me-
tha. De deo proprie non est sciētia. sz sapia. Ita nihil est meli?
in hac vita qz mediante ipsa sumus felices. teste. Auerrois i
prologo phisicorū. Ideo autor scribit cōtinuū augmētū presen-
tis vite. Et henc scribit sibi ista qz homo mediāte sapiētia red-
ditur laudabilis deo z hominibus. **Textus.** Cum vestra
fauorabilis et gratuita me rogauit societas vt quēdā dicantur
a nobis de his que apud mulierū naturā z cōditionē sunt occul-
ta z secreta. lucidē manifestare. Vñsa petitione vestra nulla piz

gratia & compilatōe breuis & cōpendiosi tractatuli de impetrata
materia me retraxit. S; pusilla & iuuenalis mea mēs p̄m ei?
possibilitatē & tēporis iportunitatē. q̄ ad aliena detrahūt m̄hilo
min⁹ dēo cupiens satisfacere appetit. Dāt p̄sentes epistolas
in qua plurima de ipeccatis iuuenetis vobis in parte stilo phi?
losophico & i parte medicinali prout materie cōpetere videtur.
Nāz conscripsi rogās vestrā constantiā vti hoc opere ac nego?
cio constans ac celās citis. Ne alicui puero tā in etate q̄z i mor?
tib⁹ ad p̄ntia deueniāt. Et si feceritis promitto vobis p̄ura de
hīs & aliis manifestare cū p̄senti opere arte tamē medicinali
trāsmittere prolixius insudabo domio cōcedente. **Cōmētū.**

Dico stēdit cām q̄ posset ip̄z excusare a labore hui⁹ facti. Et
p̄z sentētia ex textu. Nota q̄ autor. d. q̄ mēs iuuenalis & pu
silla i p̄m attraxit. Breuitat arrogātia q̄ mēs dicit parua q̄ par
uis & paucis cōditionib⁹ est ibuta. Vnde itellect⁹ propne non ē
paruus de se nec p̄ accidēs q̄ itellect⁹ nō extēdit p̄ accidēs extē
sione sue materie. Nota appetit⁹ est triplex scz naturalis aia
lis & itellectualis. Ad p̄positū. d. littera appetit. glosa. i. nat
turali itellectui. Vnde ille sacerdos appetitu naturali appetiz
uit cognoscere naturas mulierū. Vnde hoies a natura scire de
siderant. p̄. metha. Itēz appetiuit appetitu itellectuali. q̄ si
die vtilitatē cognitōis eaz. **Text⁹** Sicut scribitur scdo
de generatōe aialū generabiliū generatio sempiterna est in
coitu. Causaz autē sempiternitatis in generatōe aialū ostēdit
ph̄s secūdo de aia. d. naturalissimū operū est vniūquodqz sibi si
mle generare q̄ten⁹ diuino esse & i mortali p̄cipēt qd oia appe
tūt. Et idē p̄maneāt nō idēz i numero s; idēz i sp̄e. propt̄ qd. d. cō
mētator. n. de aia q̄ sollicitudo diuina cum nō potuit ip̄m facere
p̄māere idē i nūero misera ē ei i dādo v̄tutē q̄ potuit i sp̄e per
māere. Et subdit. In hoc enī nō est dubiū quin meli⁹ ē habere
hāc v̄tutē q̄z nō habere vel nō esse. **Cōmētū.** Nec est pars
executua i qua autor prosequitur itentū suū ponendo duas p̄es
positiōes valentes sibi ad p̄positū. & diuidit i tot capitula et
partes quot parebūt per ordinē. Nota generatio aialū p̄fecto
ruz sempiterna est. q̄ talia sunt de perfectiōe vniuersi p̄ ethi.
S; dubiū videtur q̄ qdā ailia sūt quādoqz penitus corrupta

fit qđā Bmes z musce i hieme. Dicēdū si corrūpūtur i Bno cli-
mate tūc generātur i alio sūm albertū z Lincomēsez sup v^o po-
ste. Vel dicendū gñatio aīaliū q̄ sunt de pfecōe Bniversi illa est
sempiterna sz stante p̄ma solutide dubiū est. qz meli⁹ eēt aīa-
lia nō esse q̄z esse. s. spentes z alia aīalia q̄ itopicāt. Dē q̄ bo-
nū est ea esse St absorbeāt imūdicias terre. qz si nō absorberent
inficerēt aerē z p cōsequēs hōiem. Vnde natura nūq̄ sustentat
sine causa rationali. Ex textu pz q̄ castitas est peccatū natu-
re licz bonū sit Bīa mōis z p̄cepto legis. qz p castitatē aliqd nō
generat sibi simile. Nota p sollicitudinē diuinā nō pōt intellē-
gi de⁹. qz p̄ nō curat p̄ticularia sūm auerroy. pñ. meth. 5° p so-
licitudinē diuinā intelligit corp⁹ celeste qđ de sui natura appeti-
tu naturali appetit cōsuare ista i feriora. tamē mediāte regimie
itelligētiaz. cōmētator. pñ. meth. op⁹ nātē est itelligētie nō ex-
rātis. Vtrū generatio aīaliū possz aīalia cōseruare i esse spec-
fico semp. Et dē q̄ nōlqz si sic 5° spēs essz gñabilis qđ est falsū
falsitas pz qz spēs est ppetua. Dico quādo generat i diuidū
hoc vel illud gñatur natura specifica sub esse hoc significato et
sūm p̄tē sz nō generetur sūm totū ābitū. Vnde nota q̄ nātā oc-
culte opat i Blib⁹ de 8. Guilbert⁹ porretan⁹ in suis. Bī. p̄cipiis
in. ca. p^o. s. i. c. de forma. Et qz pducere itendit naturaz Blem. s.
hōiez i cōt vel equuz. z tamē producit particulare St sortē qđ pro-
uēit ex eo qz iueit materiā quādā z signatā hoc loco determinā-
to z ideo si iueniret totā naturā simul. produceret oēm hōiem se-
mul sz qz iuenit Bnā portionē mēstrui hui⁹ vel hui⁹ mulieris. id
producit hūc vel hūc hōiez p̄ticularē. Cēpt⁹. Causa autēz
q̄re ista aīalia z p̄cipue hōies sūm eādē naturā z sūm materiā et
sūm numēz nō durāt. Dē. n. de generatōe z cor. quoz substātia
nō durātē corruptibiles: nō possūt reiterare eadē i nūero. sz sub
hōis sūm p̄cipia i diuidū accepta. est icorruptibilis. id genera-
tio hōis abñcitur. q̄re gñatio hōiz sempiterna erit id gñatio hōim
est pfectissima qđ pbat̄ sic qz hō est nobilissima creatura qđ pz
ex itentōe p̄hi i multis locis p̄hiē z p̄cipue i. n. de aīa. qz q̄sto
plures operatōes res hz tanto nobilior est. Vomo autē p ratio-
nez intellectiūā separatur ab Bno quoz Buentiū. St pz ibidem
Voc etiā est de intentōe oīm p̄hōz. Et p̄cipue Boetn i. n. de cō-
solatōe p̄hiē Bbi dicit q̄ hōies deo sunt similes i mente. hoc eti

am pz in .n. phis. qz motus capit naturaz et speciz a termino ad
quem. Et ideo cu esse in natura humana in sorte vel platone
vel in alio particulari homine existente sit motus qui dicitur ge-
neratio perfectissima erit ipsa inter omniu aialium generatio-
num. Generatio quidez est motus de non esse ad esse. esse autez
maxime appetitur precipue ab hoibus. qz hec inter omnes mo-
tus excellens est in nobilitate. Et intellige de motu variante
aliquid super quod mouetur per hoc excluditur primus motus
qui est causa aliorum. zc. **E**dmmentuz **D**ic probat q aia
lia no possunt permanere eadem in numero sed bene eadez i spe-
cie z precipue homines. Dubitatur Stru idem idividuu corrup-
tuz in numero possit regenerari. Et videtur q sic qz post trigi-
ta septem mille annos. constellatio celi erit eadez per totum si-
cut iam scdm platonem et astronomos. Et ideo tunc nos eri-
mus eadem in numero et sedebimus in hac vel in hac scola vel
lectorio sicut nuc. s. i. magno ano. Unde plato dicit q pzanu
magnum deberet redire athenis et deberet ibi legere. Et ratio
est qz tota constellatio veniet ita ideo redeunte eadem constella-
tione idem effectus redibunt. Dicenduz stante sentetia Auer-
roy et aristotelis quinto phis. et in libro de generatione non
esse possibile ex quo generationes istius non possunt esse nuc
i mediate et corruptiones. ideo tempus mediet. Et ideo vnu
numero vna mutatione pditur numero. S. phis. Sed ad dubi-
uz primuz est dicendum q post anum magnuz possibile est re-
dire homines multum similes sic q vix possunt cognosci: disti-
cti tamen non sunt idem in numero Sed diceres stante eadem
causa materie effectus erit idem numero. Verum est stante ea-
dem mensura et materia eque disposita sed sic non est qz tempus
raptiu transit et non reuertetur idem numero. sed bene idem i
specie. Et potest dici q reuolutio hodierna non sit eadez nume-
ro cu reuolut de q vnt pz mille vel qd u getos anos qz motus e es
successiuu. Dubitat scdo Stru vnu aial possit ppetuari semp
z videt q sic qz possibile e iueire aliqd coplexonatu i quo ele-
meta sut reducta ad mediu siue pportiones mediaz qz ois corru-
ptio est a contrario. Et illa contraria sunt pporcionata in sum-
mo ideo no corumpuntur. Sz q illud sit possibile pbat sic. qz vbi
est magis egale et minz equale ibi est egale simpliciter. Dico q no e

possibile illud dare. qz omē mixtū moritur per naturā elementū
p̄dominantis. i. celi. Sz ad ratōe ubi est magis z minus z c. Ve
rum est producere equale sufficit. z prout est possibile. Unde mixtū
equale i humore secundum iusticiā est ponendū. sed non est dare
equale s̄m q̄titate molis. qz terra semper p̄dominatur pluribz
mixtis. **A**lter dicendū supposito qz tale mixtū s̄m oēm eq̄lita
tem elementoz sic ponderes adhuc esset corruptibile ab intrin
seco. s. a virtute celesti qz posset mediante aqua frigida infringi
dari z redire ab hoc. s. a q̄titate humor z ob hoc ideo corrumpi.
Nota qz l̄ca. 8. homines sūt similes deo mente. illud pz qz ho
mo per sententiam fit diuinus. Seneca. Vir speculatur est
deo similis et amātissimus. pz illud. n. metha. ubi d. aristo. **I**n
hoibz est delectatio paucō tēpore qz intelligētie toto eterno pro
ficiūt. Et intelligit per hoc cognitionē dei in qua est maxia de
lectatio. Nota qz omnis delectatio fit per quandam similitu
dinem siue assimilationē cognoscētis ad cognitum mediante
forma exemplari z cognoscenti ergo q̄toplus homo cognoscit
de deo tanto plus de magis sibi assimilatur. **L**ittera. d. inter
omnes motus generatio est nobilior sumēdo motū pro tota edu
ctione aīe siue formatione fetus in utero. Et quomodo fit mot?
Videbitur. Pro quo nota qz mot? est duplex. quidā est mot? qui
abicit aliquid a substantia sicut calefactio aq̄ abicit frigiditatem
de albo in ingredinez. Ali? est mot? qui nō abicit aliquā perfe
ctionē a substantia mot?: sicut mot? celi q̄ nō facit aliqd corūpi a
substantia celi. **N**ō generatio est mot? abiciēs aliqd a substan
tia rei qz menstrū quod mouet ad formationē hoīs trāsmutat
Unde auerroy p^o phisi. d. i. generatione hoīs pz spermatis
nō cessat corūpi z pz hoīs generat donec tota forma cōpleat.
Tertius. Postqz s̄mo noster p̄missus est de his que intē
tionez auditoris ad stili materiā inclināt optimū est ad materiā
operis descendere. Et p^o de generatione ebriōis videre. Iux
ta quod notādū est diligenter memorie cōmendandū. qz oīs ho
mo qui generat naturaliter ex semine patris z menstruo ma
tris generat s̄m intentionēz oīm philosophoz z medicoz. Et
dico medicoz qz aristo nō posuit semen p̄cis in substantiā fetus
cedere. Sz. d. fetū cātū p̄cedere ex menstruo. Et postea ponit
ipm vaporasiter exalare. **M**edici autē dicūt qz totū semen tam

ex pte p̄ris qđ sperma dē qđ m̄ris qđ menstruū dicit̄ cedere i sub
stātiā fet̄. **Cōmentū.** Capitulu secūde partis executi
ue i quo vult aggređi materiā. s. ad ostendendū generatōez em
briōis siue fet̄. Nota cōtrouerſia est iter medicos z p̄hos: nam
p̄hi: d. qđ semen Viri cōiūctū mēstruo mulieris habeat se ad mē
struū mulieris tāqz artifex ad artificiu. Vñ carpētari? solū est ef
ficiēs z dom? effect? ita qđ materiā dom? alterat et disposuit. sic
esset sperma Viri alterat mēstruū mulieris ad formā hoīs. Et
h° ponūt id qđ vidēt qđ p̄e corrupto sit gūatio hoīs z trāsmuta
tio seminis mulieris g° est ponendū efficiēs p̄e corrupto qđ mē
struū mulieris trāsmutet. Et qđ finis z effect? nō coincidūt id
sperma Viri nō intrat materiā. s. medici dicūt oppositū. d. qđ hō
sit nobilissima materiā id oportet semen intrare sub materiā fet̄
mulieris. qđ menstruū mulieris supflūū est secūde digestiōis.
S. sperma Viri est melius coctum z digestum ideo oportet ip
sum subintrare materiā fetus et substantiā qđ vidēt qđ fe
t? aliquando assimilāt patri in genitalibus z in multis aliis
h° nō esset nisi intraret substantiā fet̄. Item medici dicūt qđ i se
mine Viri sit qđā s̄bs gignens qđ penetrat totā materiā semis
nū cōiūctorū z ille s̄bs est formatiū? oīm membrorū tanqz fa
ber ferrū cū maleo disponit sic ille spūs disponit z maleat omia
membra. Et per ipz spm saluat p̄cipiū efficiens. s. ipi p̄hi
ponūt sperma Viri exalari vaporatiter qđ matrix est membrum
valde porosuz z sic p? forātōez fet̄ calor solis facit sperma Viri
exalare z recedere ex matrice per poros. S. qđ sit porosa p? qđ
puer per poros sumit nutrimentū. Et tū p? qđ est pellis z quēz
pellis est porosa i aīali: qđ aliter sudor nō possz exire sine pena
qđ est falsuz qđ i calore porz aperiuntur z tūc sudor exit z tunc
etia exiūt p̄si per poros. Nota embrio est qđā massa carnea ex
istis semib? cōgregata. et ista massa carnea alterat ad forātōez
fet̄. **Sept?** His visis z accepta vna pte opiniōis aristo
tel medicor: videndū est per quēz modū z quomōdū semia re
cipiūtur i muliere. Vnde mulier cū i coitu fuit cū viro similis ideo
dez tpe mittit menstruū i quo vir sperma. ita qđ ista duo semia
i vultu mulieris cōcurrūt simul. z vñ alteri incipit cōmisceri
cōcipit mulier. Cōcipere aut vocat qū ista duo semia i matrice i
tali loco deputato a natā ad fetū recipiūt. postqz vero illa duo

semia recepta sunt. matris mulieris clauditur tanquam bursa ex
oī eius pte ita qd de semine recepto nihil potest perdere. Et cum
matris sic vndiqz fuerit clausa fit retentio menstruorū i mulie-
re. **Commentū.** Vnde autor epequitur formationez fetus. &
p^r facit hoc. scdo ponit notabile. ibi. Juxta qd no. Nota qd si
vir p^r emitte sperma qz mulier menstrū tūc nō fit conceptio
Item si abbo simul emittūt & si semia nō sunt bene conforma &
bene disposita iterū nō fiet conceptio vt si semen viri nō sufficit
enter fuerit calidum. Et ideo qui raro coeunt cito generant.
qz sunt calidi valde. Nota qd Vulua dē qsi Valua qz est ianua
Ventricis & ei⁹ vltia p^r dē mēbrana qsi membrū ani. i. sinus Vul-
ue. Et ita matris clauditur sicut vna bursa ita qd p^r m^r auctenaz
vna ac⁹ intrare nō possz. qz gaudet ex calido recepto nolens p^rde-
re. Nota mulier emittit menstrū & etiā recipit & sic magis
defectatur i coitu ipso viro. Sz ontur dubiū. Vtrū abscessis tes-
ticularis possz aliqz generare. Et videtur qd nō qz deficiūt Vasa
seminalia p^r que Vasa semen deferri debet. In oppositū exp^rit
est qz thaur⁹ abscessis testicularis generat. Dico qd ymo adhuc ge-
nerare possz qz p^rot emittere materiā spermaticā licz nō eque be-
ne. Vnde si semen emissū ad terrā poneretur ad matricez pos-
sibile esset qz cōciperet. Vnde sepi⁹ cōtingit qd i balneo vbi vir
spermatisat muliere p^rsente qd sine coitu ipsa cōcipit qz Vulua est
maxie attractiua & qz semen adhuc est vigorosū & nō exalātū
ideo p^rducere possz fetus. et hoc exp^ritū est. Nā si cattus sperma-
tisaret sup^r saluā & aliquis comederet de tali salua tunc ex illo
spermate generarentur cattī in Ventre viri qui cattī p^r vomitū
essent expellendi. **Expt⁹.** Juxta qd notādū qd menstrū
in muliere nihil aliud est qz sup^rfluū alimentū qd in substantiā
rei alende nō cedit sicut est i viris sp^rma. Et vocatur menstrū
i muliere iō qz fluit i quolz mense ad m^r semel cū mulier tante
etatis fuerit. hoc est. xij. vel. xij. ānoz. et vt frequēter accidit
i. xij. Et incipit flux⁹ menstruorū esse i quolz mense p^rpter na-
ture purgationū. Quibusdā vero accidit iste fluxus i nouis-
mo. qbusdā postea ita qd nō omnes mulieres in eodem tpe pati-
untur istū dolorem. Et dico dolorem qz in tali fluxu omnes in-
differenter patiuntur. Quedā plus quedā minus a quibusdā

gāt^r M
d gnat^r

Verodivitiis 2 hoc scdm exigentiam et complectionem nature mulierum. Vnde autor ponit Bnuz notabile Et pz in textu:

Commentuz. Dubitatur quare fluxus spermatis non sit menstruus sicut menstruum. Respondetur qd spma siue semen viri est magis decoctum et subtille ideo natura non libenter reicit ymo conseruat ad generationem siue ad nutritionem si indigeret fetus. Dubitatur quare Urina et sterconsatio et sudor non sequantur motus lune sicut menstruum. Respondetur qd Urine et imunditie fiunt omni die ex superfluitate cibi huius magnam grossitudinem et maiorem quantitatem. ideo opus est qd quotidie expelli debent. **N**ota iuvenes mulieres sunt multum humide ideo libenter menstruant in principio mensis. Et seniores in fine qd minus humide sunt. **N**ota qd mulieres nigre minus habent de menstruo qd mulieres albe. quia omnes mulieres sunt flegmatice complexionis tamen Urina magis alba. Et quanto magis mulieres stantur cibis delicatis et bene piperatis tanto magis subtile emittunt menstruum. Et oppositum est de pauperibus mulieribus grossis cibis stentibus. **N**ota autor ponit qd in .xii. vel .xiii. anno mulier incipiat menstrui facere. Ratio est. qd tunc calor etatis puericie deficit: quia tunc non potest bene consumere humidum nutrimentale. Vnde Versus **A**dde decem ternis sic mulierum menstrua ternis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. **N**ota qd mulier mediante menstruositate purgatur qd humidum superfluum recedit a quo grossi humores resolverentur si manerent. ideo mulier non est apta ad disciplinam propter grossitatem spirituum cerebri opulentium et ebrietatum. Et nota qd coitus mulieribus pro tanto est proficiuus qd superfluum frigidum emittitur et dolores recipiunt qd obtemperat earum frigiditatem. **O**ppositum est in viris. Vnde mulieres multum coeuntes sunt breuiores vite adeo sicut viri. hoc attestatur natura passeris qui propter sepe coire citius moritur. **T**extus: Sed ex his que dicta sunt oriuntur plura dubia. Primum est Vtrum ille fluxus fiat per colorem sanguineum vel per aliquem alium. Iuxta qd notandum qd in omnibus mulieribus preterquam in corruptis color menstruum est sanguineus Et in pluribus. Et

Comma
Eius

Nota

Non quare
menstruatur

ps

no

Dico in corruptis. i. in corruptis malis et viciosis humoribus
In his enim sunt sepe menstrua lardi et plumbei coloris. et non
loquor de corruptioe castitatis. quia indifferentes siue Virgines fu-
erit siue corrupte si tate etatis fuerint fluxus patiuntur. Et si-
gna ad hac partes scilicet quod menstrua fluunt. sunt plura de quibus
postea dicet. **Comentum.** Dic autor mouet quattuor ques-
tiones secundum ordinem ut patet in textu. Fluxus menstruum est sanguis
nei coloris. causa huius est quia menstruum est superfluum secundum diges-
tionem. scilicet epatis. scilicet epas est organum rubrum summe calidum. et ideo
assimilatur sibi suis passibus in colore et in forma in quantum potest. Sed
contra videtur quod menstruum debeat esse album. quia est summe frigidus
et frigiditas est mater albedinis. Respondeo secundum Albertum quantum esset
de natura menstrui tunc esset album sed quia ei producens est rubrum. scilicet
epas id sibi assimilatur. Tunc est dubium quare sperma viri non
est rubrum cum tamen sit calidum et bene digestum. Dicitur quod sper-
ma viri de se est rubrum quia est sanguis tercię digestionis. sed in testi-
culis dealbatur propter frigiditatem testiculorum. et ideo non spermatis-
at nisi per motum testiculorum calefiat. Nota color rubens ge-
neratur ex eo quia in humido terrestri humiditas per adustionem hu-
mido consumitur ut patet in latere rubeo. Vnde later ante combustionem non
est rubrum. sed efficitur per consumptionem humidum a calido. ita quod terre-
strum siccum predominat. sicut est de menstruo mulieris eo quod est in
epate humidum. calore epatis consumitur in sicco terrestri. id quo-
dammodo sit rubrum. sed in mulieribus valde grossis et terrestribus tantum
est de humido inconsumpto et de terrestri quod earum menstruum est li-
uidum. ut grum. terra enim nigra est. Et quia earum menstruum est su-
me terrestre. id sequitur colorem terre. quia color est qualitas secunda
derelicta a primis qualitatibus. sicut videmus quando calidum agit
in humidum et non consumit sufficienter humidum relinquitur color ve-
ridis sicut in prunis et pomis. et si frigidum predominatur color est
albus. sed si calidus predominatur relinquitur color niger. Et patet in
pipere et sic de aliis similibus. **Textus.** Secundum dubium
potest esse utrum menstruum fluat per anum et hoc more seces-
sus. aut per Vulvam. aut modo electionis Virgine. Ad hoc breuiter est
dicendum quod per Vulvam fluunt in specie crudi sanguis et tenuis. **Comentum**
Dic autor ponit secundum dubium ut patet in textu. Et respondetur ad duo

Hum q̄ in mulieribus multuz corruptis quatū ānus & Būfua
sunt. Būū foramē possunt menstrua fluere p̄ anū. sz stāte sanī-
tate & bona digestiōe tūc nō fluūt p̄ anū sz per Būfua. **Sept?**

Tercio dubitat̄ quare ī mulieribz fluūt mēstrua que sunt su-
perflua alimētū et nō in Viris sperma qđ etiā est superflūū ali-
menti. Ad hoc dubiū dicendū est qđ mulier est frigida & humi-
da a natura. Vir autē est calid⁹ & sicc⁹. mō de natura humid⁹ est
fluere. iij. metheo. & maxime humidū qđ est ī mulieribz aqueuz
sed in Viris humiduz est aereum & ideo cū calor semper agat in
humidū et calor est naturalis. & cū natura nihil facit frustra
Et dicit̄ p̄rio celi et mūd⁹. Et qđ calor ī mulieribz sēp est debilis
respectu illius qđ est ī Viris. et cū totū alimentū in mulieribz nō
pōt conuētere in carnē ideo natura facit qđ meli⁹ est. prouidet
nature de necessariis. Et reliquū dimittit ī locū quēdam ī quo
seruantur in muliere mēstrua. De illo quidē in tantū dictuz est
sic qđ maioris īq̄sitiōis est qđ p̄sens exposcit negociū **Cōmētū**

Hic mouet terciū dubiū & per se soluit Et p̄z in l̄ra **N**ota qđ
frigidissimus Virorū est calidior calidissima muliere stāte eadez
regione. digestione & cibari nutritiōe. & sic de alijs. **N**oc dico
notanter. qđ Bna mulier in ethiopia diuens delicate posset esse
calidior Bno pauperculo Viro in occidente sēp stens cibarijs
frigidissimus. Sz cōtra videtur qđ mulier sit calidior Viro. qđ
calor fundatur in sanguine. sz in muliere plus est de sanguine
qđ in Viro. alias sanguis non fluēret coctiōe et cōtinue in mu-
liere. sz sic nō est in Viro. g⁹ & c. **R**espōdetur qđ Bbi est pl⁹ de san-
guīe bene digesto & decotto ibi est maior calor. sz sic nō est ī mu-
lieribus g⁹ & c. **N**otal̄ra. 8. qđ natura facit qđ meli⁹ est. **R**atio
qđ natura regitur ab intelligentia nō errante. **E**xpellit enī hu-
midū grossum mulieris mediante fluxu. Et videmus experi-
mentū quando fuerit in corpore animalis aliquis humor gros-
sus nocuus corpori illum natura Vertit ī partes officiales cor-
poris faciēdo scabiosos pedes et manus ne illud humidum se-
dat mēbra principalia scz. cor. epar. cerebrū. & alia & c. **Sept?**

Quarto dubitaret aliquis Vnde Veniret menstrū ī muliere
quādo ē in coitu cū Viro qđ dictū est supra quando mulier cōcipit
retenta sūt menstrua ergo si retēta fuerit mirū est Vnde tūc flu-

*on dicitur si nra opor
tuit de sup*
Ad hoc dicendum est quod quando mulier concepit retenta sunt menstrua
propter hanc causam finalem. Scilicet de menstruo retento fertur in utero mu-
lieris existens possit nutriri. Quia autem mulier est in coitu cum viro
tunc propter magnam defectum quam habet per vires viriles existentes in
nerui et bene existentes in vulva contrahuntur et mouentur: et sic vul-
ua dilatando se menstruum emittit et hoc est naturale respectu coi-
tus est tamen quasi violentum respectu fluxus naturalis menstrui.
Item omni die de nutrimento sumpto fit materia que apta nata est ad
expellendum in coitu. Ex ipso soluitur dubitatio quare mulieres in
pregnate maxime appetunt coitum. quia appetit coitus est propter abundan-
tiam materie superflue ab alimento. Et ideo cum menstrua sine
retenta et omni die aliquid aliud generatur mulier maxime appetit coi-
tum. quia ex eius materie abundantia vulua mulieris calefacit et sic co-
itum appetit.

Commentum. Sic mouet quatuor-
tum dubium et soluit partem. Scilicet dubium est circa dicendum a quibus
membris in viris sperma abscindatur. et similiter menstruum in mu-
lieribus sumendo menstruum pro semine quod emittitur in coitu. et vi-
detur quod in omnibus membris. quia fertur assimilatur partibus in omnibus membris
Scilicet contra si sic sequeretur quod imperfectum in membris generaret in
membris imperfectum quod est falsum. Falsitas patet per experientiam
Si pater esset cecus claudus vel mutilatus in digito non semper ge-
neraret similem sibi. consequentia patet de se. Dicendum est quod in coitu
illa semina abscinduntur et distinguuntur a quattuor membris prin-
cipalibus. scilicet a cerebro. corde. epate. et matrice in mulieribus. et a tes-
tibus in viris et ex consequenti in aliis membris sed non ab equa-
libus partibus corporis. Per hoc ad instantiam de qua assimilatur partibus
Dico quod sufficit a principalibus puta ista influunt aliis membris et ma-
xime a cerebro. descendunt et distinguuntur. Unde videmus mul-
tos coeuntes caput dolore et maxime exsiccari in membris et maxime
debilitari in visu.

Forma huius f. sub.
Commentum. Visus istis ad formationem
fetus in matrice mulieris est redeundum. primum materia recepta habet
colorem lactis sex primis diebus. Ad hunc colorem lactis operatur cal-
or naturalis ex spermate viri emissus et calor matricis. ita quod
ista materia dealbatur sicut lac. Deinde materia transmutatur
scilicet ad materiam seu colorem sanguinis spissi et aliquantulum bene de-
cocti et hoc per nouem dies. postea tunc ab isto tempore fit consor-

solidatio in membris fetus in duodecim diebus. **Comentum**

Capitulum tertie partis exequitur in quod reuertitur ad formationem fetus successive. **Quidam** dubium dicitur calor spermatis sit igneus elementaris vel sit calor celestis. Similiter de calore matris. &c. **Unde** sunt diuerse opiniones. Sed cum aristotele in de animalibus dicens quod iste calor sit animalis siue celestis. Ratio quod calor elementaris est destructiuus. sed calor celestis est saluatiuus animalium secundum Auerrorium. per metaphysicam. per commento. Sed dicitur quod iste calor sit partim igneus et partim animalis siue celestis. Unde calor igneus conuertitur simpliciter in se sicut in contrarium. Sed calor animalis siue celestis est mixtus cum humiditate et temperatus et ille conseruat mixtum. Unde quodlibet animalium viuunt in calido radicaliter et humido temperato. Item dubium est que membra primo formantur et generantur in fetu. **Unde** dicunt quidam quod epa. quia in epate fit nutritio prima et vegetatio spirituum. Et quod ab epate descendunt primum semen quod a corde: ideo videtur epa primo generari. Sed cum aristotele dicamus quod primo generatur quod est primum viuens et ultimum moriens. postea epa postea testiculi. et sic de aliis. Sed quando dicitur quod in epate fit prima nutritio de hoc est verum ex consequenti. sed primo in corde hoc fieri. **Exemplum.** Nota quod notandum quod secundum philosophum in vium quodam viuentium con-surgit ex quattuor elementis. ideo quod in tali materia est materia terrea quod cedit in substantiam ossium. Similiter aqua cecidit in suum simile. et sic de aliis. pro ea hoc solet facies forari et dispositio corporis secundum trinam dimensionem. scilicet longum. latum. et profundum. et hoc fit per decem octo dies. Ab isto hoc tempore incipit nata fetus consortari usque ad egressum.

Nota quod fetus mulieris conficitur ex. per. diebus. Et illud quod per philosophum longum dictum est solus dici per quattuor versus. Conceptus semen sex primis quoque diebus. Et si in lac. reliquis nouem sit sanguis: ab idem. Consolidat duodecim dies: his nona deinceps efficitur. reliquum tempus producit ad ortum. **Comentum.** **Unde**

autor ponit unum notabile ut patet in textu. Nota quod secundum philosophum. 8. quod quodlibet viuentium est ex quattuor elementis. Hoc probatur quod ex quibus aliis nutrit. et ex illis est constitutus. secundo de anima. 13. ex eis de nutritur et sumit. 5. &c. minor pars quod nutritio fit per calidum et humidum sic cum frigidum. et principaliter per calidum et humidum. sed contra quod animalia viuunt

ex puris elementis igitur solū unū elementū est ī ipsis. An
p̄ per hūc Versus Quattuor ex puris vita ducūt elementis.
Dicendū q̄ simpliciter est impossibile s̄m aristote. Vnde
affectū mixtū ex quattuor elementis et nutritur in aqua mixta
mediāte calore solis. Vnde affectū in aqua pura viuere non p̄t.
q̄ illa nō est nutritiō talis. Et ideo videm⁹ pisces panē cōme-
dere in aqua. Item in quolibet mixto viuente requirūtur tria que
faciūt mixtū constare et durum esse. alias cito dissolueretur.
Item requiritur ignis ut calorem habeat in quo vita saluatur.
Et tūc requiritur humidū in quod agat calidū. Et requiritur hu-
midus aeris q̄ spūs generatur ex sanguine aereo. Item ossa
sunt ex menstruo q̄ztiū ad grossiores partes menstrui. q̄ ossa
materiā hoīs in esse conseruant. Si enī nō essent ossa homo ci-
to dissolueretur. Postea de parte menstrui magis aquea ge-
neratur cerebrum et medulla. de partib⁹ autē magis aereis ge-
neratur spūs. et de partibus magis igneis ep̄a. ita q̄ quolibz
membra in hoīe sunt in sua structione ex adiūctione alicui⁹ ele-
menti. Nota fetus sic formatur q̄ q̄zitas materie p̄existētis
cōdensatur vel rarefit qd̄ q̄zitatez siue extensionē debite forme
in longū. latū et profundū. Et quādo res generabilis maior erit
ī q̄zitate recorūpenda est et tūc fit rarefactio materie. quādo ve-
ro erit minor tunc fit cōdensatio sic est quādo ex semine mulie-
ris fit homo q̄ tūc si materia seminis est maior recipiēte formā
hoīs tūc primo calor naturalis ⁊ virtus formatiua materiā cō-
densat et facit indurescere vsq̄ donec apta sit forme. Et tunc
homine generato materiā augmētat iterum cū elemētis. vsq̄
ad q̄zitatē cōpetentēz sibi. Et omnes ille diuersificationes que
p̄cedūt aīam in istāti generatā debent esse indeterminate ante
illud instans q̄zuis omnes sint terminatē per formā corrupen-
dā scz per formā menstrui. Tamen adhuc expectāt aliā terminā-
tionez a forma generanda. s̄m hoc glosatur littera que dicit.
Postea formatur facies s̄m triā dimensionez semper indeter-
minatā ⁊ indeterminabilem. Tertius.

Sūt autē quidā q̄ penes quodlibet temp⁹ signatū ponūt re-
gnare aliquē planetarū. Et q̄ scire hoc multū confert ad ea q̄
hic scribuntur. ⁊ ideo ne ignorantie mee illud neglectum ascri-
batur ex his aliqua declarabo. Notādū prius ut dicit auicēna

15° q^o anima

anima

in q^o anima

accidentia sunt in triplici genere. quedam enim materiam cōse-
quuntur in composito et ei attribuuntur quedam forme quedam cō-
posito ex materia et forma consequuntur. Et cum hoc sit natura-
le compositū ex materia et forma. tripliciter denominabuntur ac-
cidentia in ipso. Ex parte autem anime sunt quedā accidentia
ut Virtus eūdi et mouendi. Et quia secundum intentiones quo-
rūdam qui digne locuti sunt de natura. omnes Virtutes quas
aīa in corpore complectitur illas contrahit a corporibus super-
celestibus. **Cōmentuz** Dic autor incipit determinare de
successiva formatione fetus huius influentia planetarum. Et p^o
p^omittit quedā. Secūdo exequitur intentū suū ibi. Ab Ultimo
enim. Nota illa conclusio formatur ex littera. Fetus formatur
successive per planetas id probatur extra litteram penes illud
formatur fetus quod diuersimode influit fetui esse et viuere. scz
planete sunt huiusmodi igitur. zc. Et minor pz quia huius influit viue-
re longo tempore huius paruo tpe ut pz per tholomeum in cartile-
gio suo et per eius cōmentatore. Nota tunc planeta dicitur re-
gnare quando est in maiori frigore scz quando est in domo sua
hoc est in signo sibi conformi. Et que sint domus planetarum in-
fra patebit. Nota aīa mouet corpus per hunc modū. aīa pri-
mo mouetur ab alio. s. ab appetibili. z sic mota mouet spūs qui
bus motis ipsi mouent musculos qui moti mouent mēbra. Et
sic pz qd appetibile est principale mouens. Sz dubiū est Strū
aliquod accidens posset esse principium alicuius substantie pri-
cipaliter. Respondet galterus Burlam super quarto sententia-
rū qd sic quicquid est agens quod corrūpit vnu et generat aliud
talis autem humor notificans fit in dispositio siue dispropor-
tio elementorū que corrūpit formā hominis z generat formā ca-
daveris quod est substantia. Respondetur qd humor notifi-
cans est quedam substantia non enī sumitur humor pro accide-
te. Sz capitur pro materia humida peccante ita qd accidēs nō
corrūpit hoiem. sed de Virtute sui subiecti. sed quando dicitur
substantie nihil est contrarium. Dicitur qd Verus est de contra-
rietate perfecta. Camē bene contrarietate diminuta qd sufficit
ad corruptiones vnius z ad alterius generationē. **Septus**
Ab Ultio ei orbe qui motu diurno oēs speras inferiores recipit i

mouendi et ab orbe stellarum fixarum fetus recipit Virtutem qua
distinguitur in esse secundum diversasfigurationes et accidentia et il
lus conuenit ei in quantum forma. Sed etiam contrahit alia Vir
tute ab hoc orbe que dat esse. et secundum diversas naturas huius or
bis post speram stellatam ponitur supra saturni secundum astronomos
et ab illa influuntur anime Virtus discernendi et ratiocinandi. et
postea spera iouis et ab illa influuntur anime magnanimitas et
plures anime passiones et a spera martis influunt anime animositas et Vir
tus irascibilis et alia desideria anime. et a sole influuntur Virtus
sciendi et memorandi. a Venere motus concupiscentie et deside
rii. a mercurio Virtus gaudendi et delectandi. a luna que est ratio
dixit omnium Virtutum naturalium Virtus delectandi. quibus hec enim et
plura alia ab anima procedunt. Et cum ista sequuntur ex diuersis
partibus corporum celestium. Deo hec omnia anime attribuntur et non
solum anime sed etiam toti composito. quia simplex non potest susten
tari accidens. **Comentum.** Sic ostendit quomodo anime
influunt diuersa accidentia a corporibus supercelestibus. Nota ab
ultimo orbe anima capit esse in omnibus quantum est ex parte sui. Sed
spera celi stellati dat esse distinctum anime ab aliis etibus. quia pro
pter multitudinem stellarum influunt distinctum esse et distinctio
nem. Unde secundum hoc quod spera stellaris respicit unam animam plusquam
aliam. ideo distinctum esse influunt cuilibet anime humane. cui corres
pondet distincta stella. Nota saturnus est prima stella ieratica
et gratia sue influentie dat anime Virtute discernendi et ratiocinandi.
et dicitur saturnus quasi satur in animis per contrarium. Unde cum sit
frigidissimus et siccus influunt caritatem ipso regnante. sed iupiter influunt
magnanimitatem. Unde iupiter fuit quidam vir qui expulit pa
trem suum a regno suo. Et dicitur quasi iuuens patres per contra
rium. Et illud attributum est uni planete qui magnanimus est
per influentiam. ita quod puer natus coregnante sit magnanimus
sed in Venere nascuntur luxuriosi. Sed mars est malignissimus
planetarum et dat Virtute irascibilem. Sed sol est optimus pla
netarum influens scientiam et memoriam. Unde sub sole nati sunt
felices et amabiles. Sed mercurius dicitur quasi mercatorum sy
rios. id est diuis. sicut enim mercator dicitur esse gaudiosus et affabi
lis: sic et ille planeta est benivolus gaudium et delectationem

infundens sed luna influit Virtutez Vegetandi et nutriendi. qz
est infimus planetarum ideo immediatus agit. Item littera
d. accidens in simplici essentia non sustentatur. causa est. quia
accidens egreditur de natura subiecti non solum magnitudine
subiecti siue cause materialis sz etiam magnitudine cause effici
entis. ideo compositus secundum unam partem est causa materialis z
per aliam partem est causa effectiva. Et ideo in simplici non est
componere. ideo simplex non est subiectus ac identus z maxi
me accidentium realium. Et quia essentia simplex posset esse sub
iectus suorum modorum essendi sicut materia prima est subiectum
sue potentie que est suus modus essendi proprius et formalis. Ex
hoc patet qd accidentia potentie non sunt accidentia solius anime
sz sunt accidentia totius compositi. et dicuntur anime sic qz in sunt corpo
ri corporaliter et principaliter. Expt? Nunc vero ex parte cor
poris consimiliter est notandum. Et primo de creatioe vel forma
tione corporis qd ex embione creatur et formatur per effectus
et operationes stellarum qui planete dicuntur. Primo enim mate
ria embionis vel hominis generandi compressa et coagulata per
frigiditatem et siccitatem saturni disponitur et huic. s. materie
a saturno Virtus influitur Vegetativa et motus naturalis ascri
bitur et tunc patebit in tali materia operatio aliquasiter debita
Et ideo medici dicunt qd post lapsum spermatis in matrice qd
primum mensis in generatione et in temporis successione secundum
exigentiam nature seminis saturno ascribitur. qz sua frigidita
te et siccitate semen constringit et consolidat. Comentum

Postquam autor posuit accidentia proprie anime mediantibus
corporibus celestibus. consequenter exequitur de accidentibus
corporis. Nota fridus est stringere et condensare. Et patet in ex
perimento. Et si accipiatur ossa plena aque et ponatur ad locum
frigidum aqua minoratur sic qd comprimatur. sed calidus est ex
tendere. Et calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua
bulliente ipsa extendit et rarefacit. Sz qz saturnus est frigidus
et siccus ideo assimilatur terre. ideo materia condensat et
compremit.

Vnde Versus Est frigidus summe
saturnus siccus et asper. Nota dubium. Vtrum aliquis planetarum posset
influmere frigiditatez. Et videtur qd non qz. n. celi stella influit mo
tus et lumen. Sed tam motus qz lumen calefaciunt. ergo zc.

Respondeo qd omni3 planeta influunt calorem sed Vn2 plus alio
terminus. Vnde saturnus et luna minime influunt calorem res
pectu aliorum planetarum. **Textus.** Sz ex isto statim
ortur dubitatio qd alicui potest esse dubiu. Vtrum saturnus re
gnet in cuiuslibet embrionis conceptione. Et si non tunc mira
bile est quod dictum est. **Comentum.** Sic mouet dubiu
et est illud. Si Veru esset quod dictuz e sequeretur qd saturnus
semp regnaret. et hoc esset mirabile. consequētia tenet in littera
Etia de se pz. qd omi die fiūt conceptiones pueroru. **Textus.**

Circa quod notādum qd materia prima subiecta est corpori
bus supercelestib2 et eorum motibus. 2 hoc est qd dicit phis in
.i. metheo. qd oia inferiora causata sunt a superioribus 2 ab ipso
rum motib2 gubernantur. Et ideo necesse est qd ista inferiora
particulariter 2 Vniuersaliter respiciantur a superiorib2. intel
ligendo de Vniuersalitate corporis toti2 supercelestis. Vniuersa
liter eni ista inferiora respiciuntur a superioribus. qd nihil fit de
materia elementari nisi ex virtute superiorum. ideo. d. comentator.
ph. metha. quia natura non agit nisi gubernetur a corpori
bus supercelestibus hoc est ab intelligentis particulariter. n.
aliquid fit in istis inferioribus a causatione superiorum qd Vna
pars celi apta nata est introducere talem formā determinatam
et specialem. alia vero aliā formā. Et illud totum videtur esse
de intentione commentatoris. i. de generatione et corruptione
Vbi Vult qd generatio elementorum et partiu ipsarum ad inui
cem est ordinata et conseruata per motus corporu supercelesti
um. Et per motus elementorum qui concurrūt generaliter ad
generationem mixtorum. addit autē comentator qd iudua ant
mantiu 2 planetaru sūt determinatarum causarum et sunt de
terminata ad esse. Et ita tam ad esse Vniuersaliter qd particula
riter inferiora a superiorib2 respiciuntur. **Comentum.**

Sic autor soluit questionem motā. et primo ponit quandam
solutionem secundo applicat eaz ad proposituz. ibi. Et ideo tuz
materia. 2c. Nota natura celestis respicit terminate elemēta.
qd in Vna parte generat ignem et in alia corrumpit aquas. sicut
videmus qd signa hiemalia faciunt generare aquam plus i sep
tentrione. Sz signa estiualia plus faciunt generare aerē vel
ignem i aestate. Nota littera. d. corpa similia partiu. Vnde

iste partes dicuntur similes quarum quilibet suscipit participa-
tiones totius. Hoc intelligendo de partibus quantitatis sicut
cuiuslibet pars ignis. Et ignis etiam habet partes diuersarum
rationum sicut materia signis et forma. modo generatio simi-
lium partium corporum que sunt in elementis et elementis
reguntur et determinata sunt per motum corporum celestium.
Idem est dicendum de planetis et indiuiduis animantium. Et
ideo contingit quod in una parte terre homines moriuntur. et si
essent in alia ibi possent retinere vitam eorum quia si aliquod impetu
fuerit nimis calidus in regione nimis calida illud debet po-
ni ad regiones frigidas ut eius calor obtemperetur et tunc illud
sanitati restitueretur. **Textus.** Et ideo cum materia pri-
ma sit subiecta corporibus supercelestibus in agendo necesse
est quod capiat formam alicuius speciei determinatam ab aliqua par-
te speciali celi. ideo quod non potest eas recipere a corpore celesti in
communi eo quod tale corpus respicit istam materiam vel istam for-
mam indifferenter. Nam qua ratione daret istam formam eadem
daret et alias. quia omnes forme que sunt in potentia in materia
prima in primo motore sunt in actu. Ut dicit commentator. **ph.**
metaphisice. ergo necesse est esse aliquam partem determinatam
in primo motore primo specialiter respicientem materiam ad hu-
ius determinate forme susceptionem. Et id non sufficit agens par-
ticulare physicum stante communi influentia et communi actione
corporum celestium. Et illud patet ex eo quia postquam semen est de-
cisum gerit in se dum illius a quo est decisus. Et illa virtus gu-
bernatur a corporibus supercelestibus uniformiter ita quod non
magis gubernetur ab una parte celi quam ab alia. immo hoc mo-
do destrueretur in sua propria actione. et illud est de intentione
aristotelis. **n. de generatione et corruptione** **vbi. d.** quod aduenien-
te sole redibunt animalia. et recedente sole animalia peribunt. Illud au-
tem apparet ex intentione commentatoris. **n. metaphisice.** **vbi** **Sunt**
quod materia prima primo non recipit omnem formam. sed primo formas
elementares et mediatis istis omnes formas mixtorum. Il-
le autem ordo formarum non potest esse nisi ab aliquo specialiter
materiam gubernante quantum ad receptionem formarum. **Cometum**
Dic autor applicat ad propositum istam solutionem. Et primo
b in

in generali. sed in speciali. ibi. et per hunc modum. Nota motor
primus est duplex. quidam est motor primus. Et ipse deus gloriosus.
Et preter illum motus est ponere alium motus primo con-
iunctum. Unde philosophi ponunt octo speras et novem moto-
res. adeo quod quilibet spera habet sibi proprium motus. Et pre-
ter illos motus est dare unum motum simpliciter immobili-
tem qui non mouetur immediate. Sed mediatis alius mo-
toribus coniectis. Hec littera auctoris sic intelligitur. omnes
forme in materia compositae sunt de primo motore semper simpliciter et in
actu. Unde sincomensis super quarto posteriorum. d. quod effectus
habet esse primum in suis causis et maxime effectivis. sed in se habet esse vir-
tualiter. Nota particulare agens sub influentia communi potest
educere formam determinatam quod omnis causa prima determinate respici-
ens aliquam formam plus influit quam pater vel mater. Et ideo a-
gens particulare non producit sine determinato agente. Expt?

Item littera dicit semen decisum habet vim illius a quo est de-
cisum. Ex hoc dubitaret aliquis. Verum semen decisum esset animatum.
Et videtur quod sic quod semen inquantum est in patre tunc est vivum
vita patris habens et si habet eandem materiam in matrice ibi erit
vivum. Dic respondeo quod semen fustum in matrice non est vivum
formaliter. quod nec est planta nec anima sed est vivum virtualiter quia
mediante spiritu sibi interveniente operatur vita. Sed diceres
cum sit animatum quomodo producit animam. Dicendum quod mediante nutritio-
ne que est animata mediantibus virtutibus propriis anime.

Item nota penes stellas et planetas specialiter representa-
tes speciales influentias diversificantur ymagine hominis sicut al-
bertus. Et ideo quandoque contingit quod homo cum capite vni-
us. generatur quia aliqua stella tunc denominatur que influit
talem dispositionem. Et sic est expertum quod in lapide aliquo facta
est ymago scorpionis vel serpentis quia aliqua stella vel con-
stellatio respicit ipsum et sibi impressit illam figuram. Et ex hoc
contingit quod ymagine aliquorum signorum sculpte in lapidibus ha-
bent curare infirmitates sicut recitat Bassi in cathilologio ptholo-
mei et videtur quod ymago scorpionis suspta curavit lesionem factam in
satellite a scorpione animali. Et sic videmus quod quandoque aliqua
corpora mortua sepulta scilicet homines centum annis vel amplius

iacent sine incineratione et hoc fit per naturā stellatum respici
entius illud cadaver quod conseruat sine exincineratōe et combus
tione preterea ex hoc patet quod quandoque optimi amici fiunt inimi
ci una causa agente particulari et hoc accidit per influentiam
planetarum repugnantium quibus ipsi sunt subiecti. Et per
hūc modū manifestatur esse de saturno propositū. scilicet quod huius dispo
nere materiam et introducere talem formā. Sed quod saturnus
sic semper dicitur regnare in embryonis cōceptione sic intelligitur
quod suus regnare in hoc loco non sumitur pro alioquin influere tale
dispositionem que ab alia parte celi non est nata influit. Et id
si in tali hora noctis vel diei non dicatur regnare saturnus hoc
est ex eo quod cessat virtus sua. Sed aliquis alius planetarum
vel stella apta nata est influere talem dispositionem in materiam
quod saturnus influere non potuit. quia actus actiuorum sunt in
patiente bene predisposito. Et si aliquis quereretur cur ita sit quod
omnia tali cursu currant. Respondetur quod sic sunt ordinata apud deū quod pri
mordialiter omnia disposuit secundum ordinem sublimem et cunctis virtutibus
propria secundum exigentiam sue nature ministrat. **Ad mentem** Dic
applicat solutionem ad propositum suum speciale. Nota per te
tum soluitur dubitatio directe in forma quando sic arguebatur.
Si primus mensis attribueretur saturno ita quod ille regnaret
in principio conceptionis tunc semper regnaret saturnus. Dic
to saturnum regnare intelligitur dupliciter. uno modo influentia ge
nerali alio modo influentia speciali. modo dicitur quod saturnus regnat
omni die influentia generali. regimen speciale saturni est quando
fuit in domo sua et tunc huius maiorem influentiam. Nota saturnus
est frigidus et siccus. ideo habet influere semini humidum
et calidum que sibi contrariantur virtualiter. Unde omnis ac
tio fit gratia contrarietatis quia simile additum alteri non ac
git in ipsum. Unde agens et patiens in principio actionis sunt
dissimilia. sed in fine sunt similia quia omne agens assimilatur
suo passio inquantum potest mediante sua virtute. quia omne agens
naturale agit in suum contrarium secundum ultimum sue potestatis. Et
patet primo celi. Littera dicit actus actiuorum. et c. Hoc patet ex
signis manifestis. Est enim quidam piscis generalis qui vo
catur scorpio. ille inficit manū piscatoris per retē et non inficit

terre a terre non est dispositus ad hoc. &c. Item sol calefacit aerem et non orbem ipsum sed inferiores se quibus sunt sibi propinquiores. Hoc est propter indispositionem materie. Et ideo peccaverunt dicentes quodlibet fieri ex quolibet. Hoc non valet quod primum actus proprius habet fieri in propria materia sibi disposita. Item nota quod proprie dispositiones non corrumpuntur in adventu forme. Et ex hoc destruitur opinio que ponit quod postquam materia menstruata est disposita et quando hominis forma introducit tunc dispositiones priores corrumpuntur. Hoc non valet qui a tunc dispositiones frustra precesserunt. Unde dispositiones sunt medium recipiendi illud quod fit de potentia materie. Autor in littera ostendit se esse catholicum in hoc quod ponit deum primordialiter sic animam disposuisse. Unde philosophi mere naturaliter loquentes sic habent dicere. quod ab eterno sic deus disposuit planetas et stellas et non de novo. et id commentator. i. celi. 8. si una stella fieret de novo in celo totum celum periret propter illam inordinationem que fieret per illam stellam et deberet quod celum non moveretur. **Septus** Postquam hec dicta sunt iupiter advenit sua gratia et virtute hunc fetum qui materiam disposuit ad suspensionem forme membrorum et caliditate sua virtuali et causali materiam fetu confortat et sua humiditate replet que fuerunt desiccata virtute saturni in primo mense. Et sic ioui attribuitur secundus mensis. **Comentum**

Hic autor exequitur de aliis planetis quibus ad formationem fetus. Et videtur quod planete non formant sic materiam fetus. quia inter causam et effectum debet esse proportio et sic sequeretur quod embryo generatus esset perpetuus. cum ipsi planete sint perpetui. Dicendum licet cause principales remote sint perpetue. tamen cause propinque sunt corruptibiles. ideo corrumpitur fetus.

Septus. Tercio advenit mars qui sua caliditate et siccitate format materiam diuidens a lateribus brachia et diuidit collum a brachiis et caput format et hunc operationi attribuitur tercius mensis. **Comentum.** Nota mars est calidus et siccus et ideo ipse habet formare crura et brachia que sunt sicca. Oportet enim quod calor sufficiens congreget partes terrestres siccas si debent fieri crura et brachia. Nota ex littera habemus quod caput formatur prius a marte quam cor a sole. Quia causa est secundum

medicos qz in capite sunt omnia principia vite ergo primo for-
matur. Sed aristo. ponit qz cor primo formatur qz cor ifluit ois
bus membris z hz se in corpore sicut rex i suo regno. **Septus**

Quarto tempore Virtus solis aduenit. formas imprimit cor
creat. et anime sensitue motu dat. Et hoc est veru scdm inten-
tionem medicorum et quorundam astronomorum. tamen sm inte-
tionem aristo. cor inter omnes partes generandas generatur
primo. et Virtute eius omnia alia membra nascuntur. addunt
enim quidam ad istam particulam dicentes qz sol est radix to-
cius Virtutis Vitalis. Et tali operationi quartus mensis ascri-
bitur. **Comentum.** Item philosophi propter illum textu

ascribunt generatione hominis dicentes Vomo generat hoies
et sol. Et dicit philosophus scdo phisicorum. quia a sole Virtus
radicalis dependet. Contra. si sic sequeretur qz homo deberet esse
celestis et solaris creatura. qz effectus ab eodem denominatione
sumit a quo hz entitatem. Dicendum qz sol est causa remota
ideo non sumit denominatio in effectu a sole. **Septus.**

Quinto tempore quedam exteriorum membroru Venus sua
Virtute perficit. et quedam exteriora format. s. aures. nares. os. z
Virgam Virilem in masculis et pudibunda. s. Vulua mamillas
et alia membra in femellis manu et pedu separatione facit etia
Digitoru. Et isti quintus mensis assignatur. **Comentum.**

Nota Venus est beniuolus planeta et est Virtualiter calidus
ideo perficit membra exteriora. s. os. aures. et testiculos. Sed
videtur qz testiculi debeant primo generari quia sunt principa-
lia membra sicut cor et caput. mediantibus quibus se natura
continue saluat. Dicitur qz testiculi non sunt ita principalia me-
bra sicut cor et caput. quia videmus testiculis ablatis adhuc
vivere hoies. Sz capite abscisso et corde ablato ulterius ibi no
est vitam videmus. **Septus.**

Septo tempore influen-
tia et regnatio mercurii instrumenta Vocis format. supercilia co-
ponit oculos fabricat capillos crescere facit et Ungues produ-
cit. **Comentum.** Et isti operationi. Si. mensis attribu-

itur. Unde Versus: Instrumenta noue sunt guttur. lingua
palatu. quattuor et dentes et duo labra simul. **Septus.** Sep-
timo tempore luna operationi fine imponit. repellit eni sua hu-

humiditate angustias carnis & aurigenas carnes supficiem cō-
plet. **Cōmentū:** Venus Vero et mercurius humiditates
tribuentes toti corpori nutrimentū dant. Et isti opationi datū
est septimū mēsis. **Ceptus** Itē nota luna replet poros car-
nis & facit fetū esse planū i supficie. s. i. cute. Itē si aliquis puer
nasceret in septimo mense ille moreret q̄ nō est adhuc debite for-
mat⁹ & consolidat⁹. q̄ & c. Postea influentia saturni cui. Bin.
mensis ascribitur. Et ille saturn⁹ multū infrigidat & exsiccāt.
Et p̄ cōsequēs cōstringit fetū. Et id aliqui astronomi ponūt
fetū generatū in octavo mense morbū dū vel mortuū esse. Et in
sequētibus manifestabitur. Deinde in nono mēse domiatur iu-
piter q̄ sua caliditate et humiditate fetū letificat. Et fetus q̄
generatur i isto mense est fortis et bene disposit⁹ & longe vite.
Et fortis gr̄a caloris & longe vite gr̄a hūiditatis. **Cōmentū**

Hic autor ponit vnum notabile. si homo in aliquo mēbro de-
ficiēte de pueri nascuntur vel generantur cū quattuor digitis
in manu vel cū tribus hoc est propter defectū materie. Simi-
liter si generatur cum sex vel septem digitis hoc est ex habun-
dantia materie. **Ceptus.** Est autem adhuc notandū

q̄ membra corporis organici duodecim signis zodiaci attribū-
tur. Prīmū ergo signū totius spere celestis est aries. in quo qui-
dem signo sole existente temperato fit calidum et humidum et
tunc fit motus ad generationem. Et ideo motus solis in arie
te dicitur principium vite et radix virtutis vitalis. propterea
arieti attribuitur caput in hoīe et eius conditionis. Nam aries
in celo est dignior pars celi. quia est principium diuisionis spe-
re per duodecim signa. Sic caput in homine vocatur dignior
pars corporis. Et ideo merito arieti est assignādum. Et quia
sol currens in hoc signo calidum & humidū nature mouet. Et
ideo caput in hoīe dicitur principium vitalis. **Cōmentū.**

Postq̄ autor ostendit influentiā planetarū et stellarū respec-
tu fet⁹: nūc consequenter exequitur ad effectū signorum. No-
ta aries est calidus et humidus et correspondet veri. Ver enim
est calidus et humidus et tunc animalia maxime appetūt cor-
tum quia tunc augmentatur calidum et humidum gratia solis
epistentis in ariete. Et maxime in viris tunc est appetit⁹ pro

Propter hoc etiam mater ecclesia statuit ieiunium magis in illo tpe
q̃z in alio tpe propter luxuriam illo tpe restringendam q̃z tunc homines
costricti hieme reuertuntur ad vigorem. Unde B. 2. Marti
te mare & februoq̃z canes maio mulieres. Nota aries h̃z dñā
ri super caput in quo vigent oēs potentie aīe. pro tanto q̃z ipse
aries est principium vitalis operationis. sic et caput in quo vi
gent oēs potentie aīe. Et ideo medici dicunt q̃z Virtus Vegeta
tiua corporis est i capite principaliter et determinate. S̃z i corde
originaliter. S̃z dubium est Verū Vita magis consistat in corde
q̃z in capite. Et videt q̃z in capite. p̃z per auicennā q̃z dicit q̃z Vi
dit arietē ambulantez corde extincto. h̃c esse nō possz nisi Vita ha
beret principium de capite. S̃z cōtra hoc est auerroyes i. Si. phisi
corum q̃z ipsum deridet dicens se vidisse arietē currere hinc inde
abscisso capite. Unde auerroyes vult q̃z Vita principaliter & ori
ginaliter sit in corde sed ex consequenti i capite. S̃z medici sūt
multum sensuales. Et ideo q̃z vident in capite esse sensus vir
tutum ideoq̃z dicunt Vitā consistere in capite. s̃z non est ita. ym
mo in corde. Sed quid dicem? ad autorem in sc̃a q̃. 8. q̃z caput est
nobilior pars corporis. Dicendum q̃z est Verum s̃m apparentiaz
et maiore operatione spūuz Vitaliū q̃z in eo apparent magis
operationes vite q̃z i corde. Unde nō dubito quin natura nobi
liore et meliores partē corporis collocavit in medio corporis. Nam
cor est primum viuēs et vltimū moriens. hoc nō esset nisi cor essz
principalissimū membrum corporis. **Sextus.** E ha
ro quidem costum humeri et scapule gemini attribuuntur can
tro man⁹ & brachia. leoni quidem pectus et cor. Virgini stomas
chus et intestina attribuuntur. Et hoc videt esse medietas cor
poris secūdu cursū medietatis celi videlz parte septentrionali ē
anotata. libra vero secūda partē corporis respicit. sc̃z renes et
est principium ceterorū mēbrozū. Scorpio vero loca libidinis res
picit tam ex parte viri q̃z ex parte mulieris. Sagittarius na
res et ea per que natura successum dimittit et posteriora respicit
Capricorn⁹ vero genua et alia inferiora respicit. Aquarius
vero tybias respicit. piscis vero quod est vltimūz formationes
pedum respicit et plantas. Et sic breuiter habitum est iudici
um ex parte duodecim signorum. **Commencium.**

¶ Dic autor ostendit de alijs signis dicens Et pz in textu. No-
ta littera Sust intatū q Luna existente in talibus signis q res-
picunt illa membra Et pz in littera in illis membris nō debet
fieri mutatio sanguinis. ¶ Tectus. Et nō oppinetur a-
liquis illa ficta fore. nam fides eī in multis experimentis Sa-
leat inueniri. noscat ergo experimentuz quous q maluz et ve-
nenosum est tangere aliquod membruz luna existente in tali
signo illius membri. et causa istius est nam luna auget humi-
ditatez quod experitur ad sensuz q si carnes recentes ponan-
tur de nocte ad radios lune tunc ibi generantur Vermes i carni-
bus. Et illud non semper apparet eodem modo. Sz precipue
in speciali statu lune. ¶ Comentuz Dic autor confirmat
dicta sua per experimenta. Nota si carnes in plenitudine lu-
ne ponerentur ad radios lune tunc conuerterentur in Vermes &
tunc magis qz in alio tempore. quia tunc luna est magis humi-
da. Et ideo dicit autor in speciali statu lune. Et hoc pz si ali-
quis Vulneratus poneretur ad radios lune hoc noceret sibi qz
luna augmentat humiditates et sic humiditas nimis fiet in-
censa. Sz si ponitur ad radios solis nō est nocuum. qz radn so-
lis faciunt humiditatez evaporare. Et sic ex istis pz q semper i
plenilunio mensis maioratur humiditas scz cerebrum. medul-
la. & menstruum. Et ideo tunc difficile est studere propter hu-
miditatem cerebri nimis incensam. ¶ Tectus Ut illud
sane intelligatur aduertendum q quatuor sunt status lune
secūduz albertum in tractatu de statu solis et lune. Luna ve-
ro in prima eius incensione est calida et humida Usqz quo sit se-
miplena. post hoc tūc dicitur calida & sicca quousqz sit plena. De-
inde est frigida Usqz semiplena in decremēto. Vltimo vero est
frigida Usqz solis adiungitur. Et in hoc statu maxime hume-
ctat humida putrefaciendo. Ideoqz cum luna augeat in omni-
bus membris humiditate. tunc ledere mēbrū cū ferro est idē q
grauiter Vulnerare. qz malū ē humiditate addere humiditati. et
sic per consequens augmētatur nocumentum. ¶ Comentū
¶ Dic cōfirmat dictū suū. Nota priā quadra corespōdet aeri q
ē calid⁹ & hūid⁹ & q generatur in ista quadra sunt sanguinei
scdā qdra ē similis igni calido & sicco. & tūc in illo signo gūant

coferiti. Tercia quadra correspondet terre que est frigida et sic-
ca. et tunc nascuntur melancolici. Quarta quadra correspondet
aque que est frigida et humida et tunc nascuntur flegmatici. Et
hinc hoc dicunt aliqui quod si carnes ponerentur ad radios lune cum
fuerit in quarta quadra tunc citius conuerterentur in vermes
quam in plenitudine lune quia tunc maxime est lune humiditas vis-
corosa. Nota si aliquis doluerit in quarta quadra tunc non de-
bet trahere sanguinem nec vulnerari in cerebro. Ratio quia tunc per
illam vulnerationem humiditas augmentaretur nimis et ideo
fieret nociuum in membro.

Ceptus. Sciatis autem socer me-
us quidam quedam mulieres causas rei huius occultant viri igno-
rant. tamen quedam mulieres bene effectum cognoscunt. Et
plura mala ex isto operantur. Et cum vir est in coitu cum eis. ac-
cidit quandoque viris magna lesio et grauis infectio ex infectio-
ne membri viri. Vel per ferrum appositum per eas prout quedam
mulieres vel meretrices docite sunt in illa nequitia et in aliis. Et
si phas esset dicere hic quedam ascriberem. sed quia proprium meum cre-
atorem timeo. ideo de illis occultis ad presens nihil manifesta-
bo.

Commentum. Nota quod quedam mulieres sunt caute et a-
stute et accipiunt ferrum et apponunt vulvae et illud ferrum sedit vir-
gam. sed vir non percepit propter nimiam deflectionem et dulcedi-
nem vulvae postea tamen sentit. ideo maxime cauendum est ne fiat
coitus cum menstruosis mulieribus. quia exinde homo posset
incidere lepra. Et quandoque in magnam infirmitatem quia bene tran-
seunt in singulis membris ad testiculos. ideo testiculis lesis
cito potest sed totum corpus. Unde. d. dyasidus si mulierem me-
struosam scienter accesseris totum corpus tuum infectum erit et multum
debilitaris quod vir infra mensem verum colorem et fortitudinem
rehabebis. Et sicut liquidum vestimentis tuis adheret sic ille
fetus omnia interiora hominis corrumpit. Dicit enim venerabilis pa-
ter potras de naturis hominum. Mulierem menstruosam non accedas
quia ex isto fetore aer corrumpitur et omnia interiora hominis confun-
duntur. Nota autem timet deus scribendo secreta ista ad vlti-
mum ne aliquis expectus forte malum operaretur per illa secreta.

Ceptus. Item de quato statu lune precipue possumus effe-
ctus declarare predictum alio experimento quod sumitur ex eo quod
radii lune de nocte subintrantes fenestras et peruenientes ad

caput dormientis faciunt dolorem capitis et fluxus reumaticus.
Et causa huius dicta est prius. **Cōmentus.** Item causa
huius est quia tunc luna est magis humida et quia reuma causatur
ex superfluitate humiditatis ideo facit catarrum et quia humidi-
tas lune perturbat humiditatem cerebri et augmentat ipsius gra-
tia huius augmentationis fit fluxus per nares. Et si tunc
illi radii inuenirent vulneratum visus ad mortem sederent ipsum
ideo vulnerati preseruandi sunt a radiis lune. **Septus.**

Post hec vero ad influentias planetarum quos antiqui voca-
uerunt deo nature super hominem ex parte corporis et anime
nunc reuertamur. **Cōmentus.** Postquam vero autor ostē-
dit quomodo per planetas habet formari fetus. hic ostēdit quo-
modo isti planete se habent ad fetus ex parte anime vel corpo-
ris vel simul. Nota planete bene dicuntur deo nature. Ratio
quia natura regitur ab ipsis sicut regnum a rege. Unde totus ille
mundus cōtingit est superioribus rationibus ut tota virtus eius
inde gubernetur. Sed diceres si planete sunt deo nature quod tunc
facit celum stellatum. Dicitur quod hoc est causa diuersarum na-
ture et diuersitatis. sed planete diuersificant effectum secundum
eorum motus. Unde planete dicuntur a planos grece quod est
planus siue error latine non quod in se errent sed quod ex eorum mo-
tibus fiunt diuersi errores in mundo et in effectibus. **Septus.**

Saturnus qui est superior obscurior et grauior et tardior a-
liis facit natum qui sub eo nascitur fuscum in colore ex parte cor-
poris et plenum in capillis nigris et duris et caput turpidum
et bene barbatum. et talis homo continet subtile peccatum et habet
scissuras in calcaneis figuratiter. et hoc secundum dispositiones
figurales. sed vero animam natus est multum perfidus et malici-
osus iratus: tristis. et malignus vite fetida diligens. Et turpi-
da vestimenta semper induens. Et non est luxuriosus et in plu-
ribus venerem minime diligens ymmo naturaliter abhorret.
Unde breuiter notandum quod secundum intentionem magistri mei
in illa scientia experti. quicumque natus fuerit sub saturno habet
omnes malas dispositiones corporis. **Cōmentum.**

Idcirco autor prosequitur intentum suum. et diuiditur in septem
partes secundum quod septem sunt planete. Nota saturnus est su-
premus planeta et complet cursum suum in triginta annis.

ita q̄ redit ad idem punctum zodiaci a quo incepit. Et hinc p̄thor
lomeum saturnus maxime distat a terra ita q̄ ad illam partem
ubi tangit speram iouis homo veniret in quinqz milibus an
norum et in septingentis et trigintaquattuor annorum et in
septuaginta septem septimanis et in tribus diebus. supposito
q̄ dieta hominis esset decem miliaria. Et hinc astronomos sa
turnus est tante magnitudinis quod est nonagesies maior q̄
tota terra. Item dictum est q̄ saturnus est multum tardus in
motu suo. Hoc debet sic intelligi q̄ i tempore longiori complet
cursum suum. Unde saturnus est bene tricesies maior sole
q̄ztum ad suum orbem. Et sicut sol pertransit suum orbem mo
tu proprio per zodiaci signa in vno anno. sic saturnus in trigi
ta annis. et sic mouetur ita velociter sicut sol. Vbi igitur duo ho
mines ambularent vnus per triginta dies ambularet trigin
ta miliaria alter vnum miliare tunc alter qui ambulat vnum
miliare ambulat citius: non tamen velocius est in motu eo q̄
in equali tempore pertransit de spacio scdm philosophum sepe
to phisicorum. Item nota littera dicit saturnus facit natum
suum fuscum in colore. Ratio. quia saturnus est similis terre
quia est frigidissimus et siccus et obscurus et niger et virtuali
ter facit natum obscurum. Item facit natum cum pilis du
ris. quia est terrestris complexionis et ideo in fetu humores
males causat et grossos a quibus generantur grossi pilis.

Item natus eius est tristis quia melancolice complexionis
est virtualiter et melancolici sunt tristes quia semper inclināt
se ad terram. Item natus eius est piger in cessu quia ipse est
grauis sicut terra et ideo difficulter mobilis. Item ipse non
appetit coitum quia ipse est siccus. et si vult appetere posset
vbi calidis et bene conditis et humidis cibis. Item illena
tus semper est inuidus et peruidus quia nullum habet gaudi
um. sed semper melancolizat et eius somnia vbi plurimū sunt
vera sicut videmus in fatuis qui semper dicunt futura per fan
tasia et melancolia. Et ipse semper cupit sedere in angulo
solitarie. Item nota littera dicit q̄ ipse habet scissuras i cal
caneis. i. diuersionis in pedibus circa anteriorem partem sicut
equi. et calcanea est vna pars pedis in anteriore parte qua pri
mo terram calcamus. &c.

Septus.

Jupiter vero stella regularis existens pia dulcis et lucida et re-
perata et prospera facit natus optimus et nato sub eo dat facies
pulchram. oculos claros et barbam rotundam. Et figurat duos
dentes superiores magnos et equaliter divisos. Et dat homi-
ni colorem albus rubeo permixtus in facie et facit longos capil-
los. Secundum animam facit natus bonus et honestus diligenter se-
gem et honestatem. Diligensque vestimenta pulchra et ornata. et
delectabiles saporis et odores et placent. et erit misericors sat-
gus iocundus et studiosus et verax in sermonibus. et c. Cometur
Ponit de secundo planeta qui dicitur iupiter. Unde secundum astro-
nomos complet cursu suum in .xii. annis ita quod sub quolibet signo
moratur ad unum annum. Unde secundum astronomos iupiter multum
distat a terra quod ad illam partem ubi est propinquior terre homo
veniret de terram duobus milibus annorum et in quingentis sex-
ginti sex et quattuor septimanis et quinque diebus supposita quod
dieta esset decem miliaria. Et magnitudo eius est talis quod qui
quagesies est maior terra. Item iupiter dicitur fuisse ille qui ex-
pulsit patrem a regno. sic iupiter expelli. operatione saturni. quod
sibi contrarius est per totum ut patet in littera. quod secundum astronomos
qui nascitur sub ioue perveniet ad multos honores quod facit faci-
em pulchram et facies est nobilior pars corporis. Unde iupiter plus
laborat in facie quam in aliis membris. Et facit hominem albus ru-
bedine permixtus. quod ille color est pulchrior iter alios quia est san-
guineus. Item facit barbam rotundam quod rotunda figura est no-
bilissima figura. ex .ii. celi. Et ideo caput rotundum est diligen-
dum non nutrices solent comprimere et rotundare capita puerorum
Item facit capillos longos quod facit natus calidus et humidum
humiditas .ii. cum calore est causa longitudinis puerorum. Unde
est superfluum et residuum humiditatis que exit per poros. Et ideo
qui habent longas barbas sunt bone complexionis et qui cito
barbescunt signum est bone complexionis. Item natus sub io-
ue est bonus secundum animam fidelis et adiciens cito appetens et be-
ne potens gratia coloris potens in opere gratia humiditatis
sufficientis et bene capit singula que audit quod habet spiritus ha-
biles et satis humidos. humidus bene recipit quod calidus ideo be-
ne delectatur et non est piger. Mars cum sit imperatus in ca-
litate et siccitate ideo secundum hoc facit natum suum rubei

coloris cum quadā adustione et obscuritate sicut videtur i istis
qui passi sunt a sole et habet paruos capillos et paruos oculos
totum corpus habet curuū et grossū aliquantuliter. Scdm aīas
vero fallax incōstās inuerecundus irascibilis proditor discordi
as et bella seminās et superb⁹ erit. **¶** Dic exequitur de tercio
planeta qui dicitur mars. Nota mars mouetur sub zodiaco
taliter q̄ complet cursum suum in duobus ānis. Et distat a
tēra q̄ ad illam partēz ubi propinquior est terre homo veniret
in quadringentis et nonaginta ānis et vndecim septimanis
et quattuor diebus supposito q̄ dicta hoīs esset nouē miliaria.
Item nota caliditas et siccitas sunt cause adustionis & crispit
udinis crinium. Vnde nati sub marte habent paucos crines
causa siccitatis et habēt curuos seu crispos gratia adustionis
Item natus sub marte est rubei coloris cū quadāz obscuritate
q̄ color rubens causatur ex eo q̄ calidus agit in humidus & con
sumendo humidus relinquit siccus. sicut videmus quando de
bent comburi lateres q̄ ante combustionē nō sunt ruber s̄ pos
tea consumpto humido efficiūtur ruber. et isti nati habent par
uos oculos q̄ oculus est membrum in quo v̄get humiditas q̄
oculus est aquee nature ab extrinseco. n. de aīa. quod p̄z si sedit
exit aqua. et q̄ mars est calidus et siccus ideo nō pōt formare
magno et pulchros oculos. Item mars inducit bella q̄ exsic
cat cerebrū et et cor incendit et sic ita generatur. Ita enī est ac
censio sanguinis circa cor. et ideo mars p̄m aliquos vocatur de
us belli. Item est fallax q̄ est siccus et calidus et sic ut semper
et iracundus et cogitat de malo ut fallat homines et prodat.
Item satis appetit coitum quia calidus et modicum potest. q̄
caret humiditate. **¶** Sextus. Sol quidē regularis stella
existens. lumen mundi et oculus vocatus. natus sub eo facit
carnosus et faciem pulchrā et oculos magno colorem albū cū
quadā rubedine bene barbatū et longos capillos. Scdm vero
aīam ut quidā scribūt facit ypocritā et malum. Iustum i ex
teriori parte apparentē. et facit hoīes multum scientes p̄m ali
quos. S̄z inueni aliquos dicentes q̄ natus sub illo planeta est
regularis religiosus profunde deuotionis. sapiens diues. diligens
bonos et deprensus malos. **¶** Commentum.

Prosequitur de quarto planeta qui dicitur sol. Vnde sol de sui natura est
planeta calidus et ideo influit nato sub eo calorem et est siccus
sed temperate: Vnde diceretur si sol est siccus sicut mare quare
non influit eundem effectum Dicendum quod propter caliditatem
et siccitatem sol virtualiter est humidus et non siccus nisi tem-
perate. Item sol secundum antiquos dicebatur pater deorum quia sol
est principium vite influens esse omnium rerum. ita quod sol per
eius accessum et emissum nostrum influit fertilitatem et generati-
onem. Et post eius recessum videmus arefcere et terram fieri aridam
et in quolibet signo manet quadraginta dies et cursum suum
perficit in uno anno. Et secundum astronomos tantum distat a terra
quod ad illam partem ubi propinquior est terre homo videtur in qua-
dringentis et in triginta annis et in viginti sex septimanis et
in duobus diebus supposito quod dieta eius esset. p. miliaria. Item natus
sub sole est ypocrita. et dicitur ab ypos quod est sub et crisis aurum quasi
habens malum sub auro. i. sub bona apparentia. Vnde Berse-
tis ypocrita facietur est heremita Item calefacit temperate
et ideo facit natus sub eo magne sapientie. quia calor saltem moder-
atus est instrumentum operandi virtutes anime. quia calor facit spiri-
tus agiles et promptos. Item dicunt quidam natus sub sole li-
benter vult mitti in exilium quia amabilis est et iocundus. ideo de-
us prouidet sibi de omni bono. Item sol secundum ptolemeum in centri-
logio suo dicitur esse octies maior quam tota terra. Septimus. Vnde
est stella beniuola et facit naturam pulchram et maxime oculis et su-
percilios carnosus et medie stature. Secundum animam vero blan-
dus et eloquentes: musicalia diligenter. Voluptatem gaudium et co-
ream desiderantem. Commentum. Prosequitur de quinto
planeta qui dicitur Venus. Vnde Venus habet plura nomina
primo dicitur Venus a Venerando. quia antiqui Venerabant eam
causa amoris. Etiam dicitur lucifer quia de mane lucem indicat
quando precedit solem. sequendo de Vespere dicitur Hesperus
quia Vesperum de nocte inducit. solem tamen sequendo et habet
colores candentes et fulgentes inter sydera. Et complet cursum
suum in trecentis triginta octo diebus Et Venus est in magni-
tudine sicut una pars de viginti octo terre. Et secundum astronomos
tantum distat a terra quod ad illam partem ubi propinquior est ter-

re homo Veniret in quinquaginta et quindecim annis et novem
septimanis et in uno die. supposito q̄ dicta hominis esset novē
miliaria. Nota Venus est calidus et humidus virtualiter. et
facit natū luxuriosum et pulchrum quia gratia caloris facit na-
tum appetere et gratia humiditatis facit ipsum posse in opere.
Item facit natū diligere musicalia q̄ musica est utilis pro cā-
tantibus et ipsis amatoribus. Itē nota supposito q̄ Venus &
saturnus Venirent h̄m oppositū tunc natus illo tempore nō es-
set oīno malus nec oīno bonus s̄z modomodo se haberet. q̄ bo-
nitas Venere retardat malitiam saturni q̄ntū p̄t et sic facit
mediū. **Textus.** Mercurius quem astronomi solem as-
sequi asserunt et ex radīs contrahi facit natum cū corpore gra-
tuli satis parue persone et barbe pulchre. Et rare h̄m animam
erit sapiens et subtilis philosophiam diligens. Et studiū bo-
ni moris et perfecti sermonis et ille multos acquirit amicos. et
tamen non multum fortunatus in eo bona consilia vident. Ve-
rax et nulli? prouidie experis modulationibus et nō cōsciū. i.
socius in malo. **Comentus.** Dic exequitur de septo pla-
neta qui dicitur mercurius. Nota mercurius semper graditur
tūz solem et nūq̄z ab eo distat amplius q̄z triginta gradibz. Co-
lorem habet radientem raro propter vicinitatem solis videtur.
solis videtur. Sed tamen in meridie mediante speculo videt̄.
Et dicitur mercuri? quasi mercatorū lyrios. i. domini. q̄ mer-
catores indigent eloquentia. Unde mercuri? dicitur de? eloquen-
tie. Et complet cursū suū in tricenis triginta octo dieb? ita
q̄ modicum minus q̄z per annū. Et quantitas mercuri est si-
cut vna pars de viginti duobus mille partibz terre. ideo est stel-
la parua. Et littera dicit q̄ mercuri? contrahitur a radīs solis
Ratio q̄ cōtinue mouetur sub sole. Et propter radios solis vi-
deri non potest. q̄ lumē maius obfuscet minū. Itē nat? sub eo
diligat philosophiā q̄ facit natū subtilēz h̄m aiām. ideo diligit
subtilia. Itē mercuri? facit hoīem loquacēz multas infirmita-
tes patitur et ipse est bonus consilij. **Textus.** Luna
cum sit velocius motus facit natum sagabundum vetus
sermone. nulli? seruicij & facit iocundum & mediocri stature et
h̄z oculos inequales. s. vñ maiore reliquo. **Comentum**

Exequitur de sexta planeta qui dicitur luna Nota septimo
q luna est velocissimū motus ideo nat² ei² est sag² & nō potest
durari in aliquo officio vel seruitio. Et q luna est velocissimū
mot² p³ q² quāto planeta est inferior tanto citius mouetur In
de luna complet cursuz suū in .xxviii. diebus et octo horis. Et
scdm astronomos tantuz distat a terra q ad illā partez ubi pro
pinquior est terre. s. ad concavum orbis lune homo videt i. .xx.
annis. pl³ .viii. septimanis et in tribus diebus supposito q dies
ta ei² esset .x. miliaria. Nota luna h³ lumē a sole et quando cur
rit cū sole tūc h³ maiorem vigorez et vim in nouilunio & in quo
libet mense annū cōplet cursum suū per duodecim signa. Et in
luna videmus maculā et causa huius est per cōmen. n. celi. q²
luna est corpus rotundū et rarum in medio densum ex nubib²
Et ideo in medio propter raritatez nō pōt reuerberare lumē so
lis. et sic petrat ipsum i medio. et p hoc p³ obscuritas. **C**ept²

Et scienduz q omnes stelle et alie partes corporis superce
lestis illa officia diuinitus ipsa exequuntur et semper sic agūt
et sic nunq² impediūtur quantū est ex parte earum. Et ideo si
phas est dicere secunduz ea que dicta sunt omnia inferiora a su
perioribus reguntur. Et ideo illa que diuino sacrificio & bestia
li immolatione et alia que in medio fiunt non possunt remoueri
ab actione corporum supercelestium dantium vitam et mortem.

Cōmentuz. Dic autor ponit vnum notabile quia p² di
ctum est q nat² sub diuersis planetis diuersimode regitur & p
ducitur. Diceret aliquis quomodo vel quare sunt stelle sic ordi
nate. Respondet q per naturā diuinā talis ordinatio facta est
Deus enī sic ordinauit domū planetarum. Et illud p³ .xx. me
thaphi. Et autor vult q per ieiuniū et sacrificiū bestiarum nō
pōt remoueri cursuz planetarū. Illud pbat q² mot² celi est sem
per vni formis et regularis septimo phis. et semper inuariabi
lis. sicut ergo deus instituit ab eterno sic ab eterno vel eternū
permanebit. S³ cōtra sapiens dominabitur astris h³ theoso
gos. h³ nō esset nisi cursuz planetarū et effectus impediri posset
Respondetur q sapiens sic dominabitur astris quando vider
et aliquem effectuz saturni de necessitate vt frigiditatez. tūc
potest se cauere a nocumento. Sed non potest impedire eorū

effectus simpliciter. quoniam ita semper agunt. Et autor loquitur
naturaliter cum. 8. quod per sacrificia non potest remoueri effectus pla
netarum quia theologus tenet ibi oppositam partem quia omnia sunt in po
tencia dei. et deus agit libere et sepe exaudit preces cristifideli
um. **Textus** Ex istis verbis sic forte aliquis crederet me
sic cadere in duplici peccato. primo quidem quia statim visa super
ficie verborum concluderet ex eis verbaliter omnia de necessitate ve
nire. Secundo quod me occultoꝝ propiane fidei vellet dicere. Et
necessarium de istis narratum sit planetis. **Comentum.** Dic
respondet cuidam questioni quia aliquis possit contradicere auto
ri. Ex dictis namque patet pro omnia de necessitate veniunt quia
eueniunt iuxta cursum planetarum. et ille non potest impediri sine
autore. Unde omnia bene eueniunt ex necessitate conditiona
ta sed non absolute. hoc sic declarat quia quilibet effectus de
necessitate euenit stantibus suis causis necessariis et infalabi
libus. Et. 8. aristoteles. n. posteriorum. sed quia materia quandoque est in
disposita ideo eorum effectus impediuntur per accidentia. Et sic sup
posito quod virtus planetarum inducat mortem tamen adhuc ho
mo per remedia potest conseruari. et sic materia non est disposita
seu apta ad talem effectum. Ex illo patet error illorum qui dicunt
omnia euenire de necessitate constellationis. **Textus.**

Ut autem ea que dicta sunt lucidiori lumine cognoscantur
et quomodo aliquando plures fetus fiunt in matrice et plures
pueri nascuntur sicut duo gemelle oportunitate est modicum trans
gredi ab huius generatione et videndum est de generatione anima
lium imperfectorum que non ex semine sed putrefactione generantur
Iuxta quod notandum quod illa animalia imperfecta sicut musce et si
milis non semper eodem modo generantur sicut perfecta animalia
quia per decissionem seminis non generantur. sed ex putrefactis.
Et per. iii. metaphisicis. **Comentum.** Capitulum tertium in quo
autor agit de formatione fetus in utero. Et primo facit digressi
onem a proposito. Secundo regreditur ad propositum ibi res
pondemus et dicamus. Nota quod musce et aranee sunt anima
lia imperfecta et non sunt de perfectione vniuersi. sed tamen non
omnino frustra. ideo quia natura ipsa ordinavit ut malos hu
mores absorbeant et ut eo melius homines malis humoribus

preservarentur. **Textus.** Vtrum autem animalia eadem
ex semine vel sine semine generantur. Dubitatio est apud plu-
res. opinio enim auctore ea. et libro de diluvio est. quod eadem anima-
lia ex semine et sine semine generantur. Et hoc declarat quod di-
luvium adhuc fieri potest. Universale et in tali diluvio corrumpere-
tur omnes viventes. corruptis autem omnibus viventibus fierent
influentie in cadavera mortuorum que putrefacta sunt et tunc vir-
tute celi generabuntur eadem que prius fuerunt. ita quod unum
generatur ex putrefactis et aliud per decissionem seminis gene-
rabit sibi simile in specie et declarat possibilitatem huius ad sen-
sus dicens. Capiantur capilli mulieris menstruose et ponantur
sub terra pingui ubi tacuit finis tempore hyemali tunc in ve-
re siue in estate ballescente calore solis generabitur serpens lon-
gus et fortis. Ille vltra generabit sibi simile in specie per decissi-
onem seminis. Et illud idem declarat in mure. quod tempore suo
quidam mus erat factus ex putrefactione et ille vltra genera-
vit similes in specie ex semine. plures rationes possunt adduci.
sed sufficit quod dictum est quod longum esset omnia incidenda ad illam
materiam enarrare. **Commentum.** Vnde autor movet dubium et
hoc sic quod ponit opiniones auctore et rationes eius. Scilicet
probat illam ibi brevementer ad illas. 2. c. Nota auctor posuit da-
torem formarum ut patet per commentatorem. per metha. 2. quarto.
Et ideo ipse vltra posuit quod virtus divina mediante motu pla-
netarum possit infundere formas et dare esse et tunc vltra ex pu-
trefactione rebus generatis illa vltra generantur sibi similia
sicut etiam posuit si virtus solis in terra producit planetam quod il-
le vltra mediante fructu et semine posset producere alium pla-
netam. Nota quod crines mulierum menstruosorum sunt multum
humidi grossi et venenosi et ideo si isti ponantur sub pingui ter-
ra in hyeme tunc generabuntur humositates et venenositates
per virtutes solis et possunt verti in serpentes. et sic dicitur quod
basiliscus fiat artificialiter in fimo ex ovo. Unde fumus est terra
pinguis arphinata humiditate repleta. Et ideo facit aliquid
fructificare. Unde in terra arida et sicca illud non habet veritatem
Item in hyeme cum fumus ab intra est humidus et calidus suf-
ficienter quod frigus circumstantis non permittit calorem in natum

exalare et recedere. Notamus qui generatur ex putredine terre est grossior alio mure generato per decissiones seminis. Et ille habet caudam maiorem et est multum venenosus quia materia fuit putrida unde ex qua est productus. Item autem potuit quedam vitulum cecidisse de celo quem dixit generatum fuisse in aere ex putrefactione.

Exutus. Breuiter ad istas opiniones dicendum est quod ipsa non est vera. et ratio est quia secundum philosophum. Bin. philosophorum sicut aliqua habet propriam materiam sic proprium habet agens quia tali materie est talis forma. quia aliud est actus materie et aliud est actus forme. Ut dicitur. Bin. metha. Et tamen ista animalia habent diuersas formas et materias et per consequens diuersa agentia et generata habent. Intentio enim philosophi. Bin. philosophorum est quod eadem animalia saltem secundum speciem possunt fieri ex semine et sine semine. sicut sanitas quandoque fit ab arte quandoque a natura.

Sed in hoc differunt ab auicen. qui ait quod nunquam animalia perfecta sine semine fiant. secundum autem philosophum. hoc non est verum differunt etiam ab eo quia secundum doctrinam philosophi. i. metha. Diluuium vniuersale est impossibile apud naturam tam per ignem quam per aquam. Aibet. quia diluuium fit ex constellacione humectante. id est si constellacio humectans respicit unam partem terre tunc alia opposita terre respicit aliam partem. scilicet. constellacio desiccans. Et quicumque una humectat in una parte tunc alia desiccatur in alia parte. id est. 2c.

Comentum. Dicimprobat autem. Et nota rationes commenta. probando quod generatum ex semine et sine semine differunt specie sic quod agens est diuersum et recipiens diuersum et sic receptum erit diuersum. scilicet a propagatis et a putredine generatis. sic est quod materia est alia scilicet semen et putredo. Item agentia sunt duplicia sicut virtus solis et stellarum qui calore incorporata in putrefactis ab una parte. et agentia a quibus semina descendunt ab alia parte scilicet in propagatis. sic illi duo mures differunt specie. et si serpens fit et generatur a cunibus et ultra aliud generatur per decissiones seminis illi differunt specie. Nota impossibile est fieri diluuium vniuersale quia planete non possunt sic concurrere. Sed bene fit diluuium particulare ut si omnes planete concurrerent in hoc frigido signo piscium quia illud signum est summe frigidum ideo contingere posset. Diluuium tamen generaretur in una regione quam illud signum respicit. Et sic non potest fieri nisi

miraculose. Legitur enim quod factus fuit diluvium universale propter maliciam hominum. De illo hic nihil ad propositum cum naturaliter loquamur. Ex dictis nota per experientiam videmus nos quod tempore hyemali in una regione plus generatur de aqua et in alia regione opposita ubi est estas plus generatur de aere et igne secundum cursum planetarum. Expt? Respondeamus et dicamus quod quidam sine semine generant et causas huius generationis reddit philosophus. in. methaph. dicens. calor dissgregans corpus mixtum facit per hoc quod subtile extrahit et relinquit grossius: et non est absolute calor sed est virtus constellationis et celestis. Et philosophi intentio est quod materia ex qua animal sine semine nascitur est aliqua humiditas subtilis in qua quidem calor naturalis sepe agit ex parte celi qui dicitur proportionatus est materie in qua quidem materia forma talis animalis debet introduci. Hanc humiditatem calor celestis iam dictus segregat a qualibet parte grossi terrestris. et hinc intentionem philosophi. in. methaph. Hec generatio est uniuoca saltem virtualiter. non autem formaliter per hoc soluitur dubitatio quam quidam faciunt dicentes omne ad generatur uniuoce ex sibi simili generatur in specie. Sed est virtualiter. Circa hoc notandum quod eadem materia plura animalia imperfecta nascuntur. Ut ex stercore equi nascuntur musce de specibus et plura et diuersi coloris et figure generantur. **Comentum.**

Dic soluit dubitationes et respondet secundum intentiones suam. Nota secundum albertum talis est modus generationis animalium ex putredine quod calor solis quando preter tenditur usque ad materiam putridam tunc extrahit humidum subtile ab illa materia et generatur quedam pellicula exterius ita quod calor interior non permittitur exire et tunc virtute solis ille calor qui est in materia putrida perit et perit et impeditur et ex tali motu sursum et deorsum generatur quidam spiritus pulsans mediante quo spiritu vita producit in tali materia. Et si queratur utrum ille spiritus pulsans sit substantia vel accidens. Dicendum est quod est substantia quia mediante virtute formatia ille spiritus agit. et quia agens non nisi mediante substantiam producit ideo necesse est illius spiritum esse substantiam. Et ille spiritus est corpus subtile generatum et subtiliori parte putredinis. Sed dubitatur utrum ille spiritus sit animatum vel inanimatus. Dicendum est quod ille spiritus non est

formaliter animatus sed Virtualiter. quia educit animā viue-
re effectiue de ista materia putredinali. Et ideo. d. autem. i. p.
methaphi. in illa digressionē ubi improbat auerroem platonez
et theumiptū qd ex putredine generantur cane. Sed autor. d.
calor solis attrahit humidū a putredine. probō per experientiaz
acceptam vnuū murem putredinalē & ponā in locū ubi sint
radī solares in vigore inuenio qd calor solis facit exalare totā
materiā muris ita qd nihil remanet ibi nisi pellis. Nota gene-
ratio. vñ. metha. diuiditur qd quedā est vniuoca quedā equiuoca
Equiuoca est quādo formaliter generās et genitū differūt spe-
cie. vt si generatur mus de terra. &c. Vniuoca est quādo gene-
rans et genitum cōueniunt in specie vt homo generat hominē
et equus equum. Et ex illo soluitur dictum philosophi septio
metha. quando dicit omne quod fit a simili suo in specie fit verū
est de generatione vniuoca sz nō equiuoca. Nota animalia ge-
nerata ex putredine nō habent semper eundēz colorem speciem
et figuram. Ratio. qd ista animalia differūt specie. Vt modo que-
cunqz differunt specie etiā dicūtur differre figura et in colore na-
turali quia ista consequuntur formā. Sextus. Causa
autem diuersitatis illorū animalū est diuisio seminis in ma-
trice. et illud est verū principaliter in animalibz perfectis. Et
est notandū qd in matrice mulieris plures sunt cellule quan-
do tunc semen decisum a patre sic colligitur qd in vnaqz cellu-
la matricis semen sic recipitur tunc est modus generatiōis plu-
riūz fetuum et ille modus generatiōis respectu aīalium imper-
fectorum accipit simile ita qd i est aliquid loco matricis et aliqd
loco seminis. Et ideo talis humiditas diuiditur per loca edu-
ctionis fetus in putrefactis. Et ideo multiplicantur talia aīa-
lia. Et causa similitudinis talium animalū est similitudo hu-
midi educto de corpore in partes omogeneas. et diuersitas spe-
ciei talium animalū sumitur per oppositum. s. per humidū edu-
ctum in partes eterogeneas. Commentum. Dicit autor
infert causas quare aliquando plures pueri nascūtur. Vnde plu-
res sunt cause pluriūz fetuum particulariūz. Prima est diuisio
seminis in cellulas et nō est sufficiens qd expertum est per obs-
tetrices qd semel vna dñā peperit massam carneaz continentes

septuaginta figuras hominum. modo certum est quod non sunt tot
cellule matricis. Secunda causa est abundantia seminis et tunc
diuiditur et spargitur et fiunt plures fetus. Tercia causa est quia
quando mulieres in coitu nimis mouent se et tunc citius spargitur se-
men et fiunt plures fetus. Quartus. Quod autem quedam ani-
malia generata sunt longa et stricta et quedam breuia hoc est ex
diuersitate complexionis. quia ex colerico calido et sicco generatur corpus
longum strictum et gracile eo quod calor in eo multum extenditur.
Ex flegmatico frigido et humido generatur animal breue et sa-
tum quia humor aqueus est multum dilatabilis et frigiditas non
multum extendit ipsum. Sed ex sanguineo calido et humido
generatur animal medium inter longum et breue propter calidum
et humidum temperatum. Sed ex melancolico generatur animal
strictum et breue quia frigiditas non permittit ipsum extendi et
siccitas non permittit ipsum dilatari. Ex colerico autem acci-
dentali et adusto generatur animal longum et valde gracile quia
feruor caloris eius multum extenditur et siccitas mediata at-
tenuatur. Et est notandum quod colericus est crocei coloris et
frequentius. Et sanguineus rubei coloris. Et melancolicus
nigri coloris. Et flegmaticus albi coloris. Et quorum natura
permixta fuerit horum et qualitas et color necessario permixtus
erit. Sic ergo in hoc ca. habemus modum generationis animalium
imperfectorum et quomodo plures fetus simul fiunt tam imperfec-
tis quam in imperfectis. Et quare aliquod animal est longum et aliud
breue. Commentum. Hic autor ostendit causas quare que-
dam animalia generata sunt longa et breuia et satis patet in tex-
tu. Nota nullus homo est qui sit purus colericus et flegma-
ticus et sic de aliis. Sed omnes mixti sunt unus bene plus huius
de sanguine quam alter quia nullus est animal in quo elementa equaliter
dominantur ut probat auerroyes. i. celi. quia si hoc esset verum homo
ubique poneretur commisceretur quod est impossibile. etc. Quintus
Nunc autem a superius dicta de generatione et formatione em-
brionis in utero materno. sermonem nostrum conuertamus et de
modo exitus dicamus. Et primo videndum est quomodo iste
tres potentie anime. scilicet vegetatiua sensitiva et intellectiva de-
munt ad materiam fetus siue quo ordine. Iuxta quod notandum quod

istud est alterius negotii quod presens materia requirit. quod respicit
sciam libri de animalibus tamen aliquantulum de ipso breuiter tan-
gamus aliquid. **Comentum.** Capitulum quartum est de cre-
atione fetus. Primo premitur quedam necessaria. Littera. 8. quo
ordine quod inter istas potentias est ordo perfectionis et cōtatis
ideo. 8. cōmen. a. metha. in de erroribus quod primo respiciuntur et
accipiuntur forme vniuersales et postea minus vniuersales
scilicet ad determinabiles quod semper est ordo. **Septem.** Sperm-
a vero collectum in matrice mulieris augmetatur statim quando
infusum est ei. et quando matrix bene est clausa. Sed alimētum
est a potentia vegetatiua. quod spermate decisso a patre vel a ge-
nerante dimissa est ista potentia vegetalis. et hoc patet secundo de
anima quod potentie vegetatiue sunt duo opera. scilicet generare et ali-
mento uti. quod planta generat plantam. animal vero animal. Vnde
videtur quod ab illa anima fluat virtus generatiua. postea vero tem-
pore subsequenti secundum exigentiam nature superaddit materie anima
sensibilis. et postea anima illius specie vel illius. et ille virtus
tres. scilicet vegetatiua et sensitua distinguuntur per operationes que
ultra differunt per obiecta. et non differunt ille duo potentie. scilicet
vegetatiua et sensitua ita quod sint due potentie distincte. est enim
vna et eadem essentia. quod non eodem modo. et hoc dicit philosophus
philos. per. de animalibus. embryo primo vivit vita plante. secundo
vita animalis. tertio vita huius speciei vel huius. Etiam addi-
tur in homine virtus intellectiva que non generatur a materia
sed a celo et est de formis infusa. Vnde est finis et perfec-
tio omnium formarum existentium inferiorum. Ad consuevit apud me-
dicos dici quod prima vita est latens et occulta. media apparens
et manifesta. Ultima vero excellens et gloriosa. a prima est sensus
naturalis a secunda sensus animalis a quo sensus visus au-
ditus. et cetera. A tertia vero est sensus spiritualis a quo interpretatio. dis-
cretio. perscrutatio. et sic de aliis. **Comentum.** Dic autor
ostendit intentum suum ostendendo quomodo iste tres potetie ve-
niunt ad materiam. Nota spiritus est semen viri et est quodam
modo vitalis quia vivit vita hominis. Et quando istud recipi-
tur in matricem viram et calidam tunc operatur in semine mulieris Et
ut generatiua primo generat pellucida fecundam cui semen inuolun-
tur et sic continue se movet ad semen mulieris. et penetrat in ma-

teriam longam latam et profundam. Et incipit ibi Virtus forma
tua generatione spiritus pulsantes et pulsatiles et in eo qd ge
nerat illos spiritus pulsantes facit materiam viuam et format ve
nas et nervos in quibus currunt illi spiritus. Unde spiritus et
vene pulsatiles vel saltem proportionabiles eius inveniunt
in arboribus et in plantis et tunc materia sic vivente vita spi
rituum qui vegetant illam materiam tunc anima sensitiva recipit
in illa materia. Et tunc in homine materia stante sub vegeta
tiva que est ultima forma materialis per virtutem dei et celesti
intellectus infunditur et introducit. Unde loquendo tam philo
sophice quam theologicice intellectus non educitur de potentia materie quia
intellectus non est corpus nec virtus in corpore. per commen
tatores tertio de anima commento quinto et quarto. sed theolo
gice loquendo tunc anima est forma substantialis corporis hu
mani dantis sibi esse substantiale. Sed averroes ponit qd in
tellectus copulatur nobis solum a generatione et per copulati
onem fantasmaticam sicut nauta nam per navigationes. et po
nit qd sit una in hominibus omnibus. Et ille articulus est ab
ecclesia condemnatus qui enim hoc credunt salvari non possunt
Et per hoc tenent potentissime aristotelem esse condemnatum
quia in illa opinione videtur mortuus fuisse ita qd ad nunquam du
bitavit sic qd non firme credidit quilibet hominem habere disti
ctum intellectum a deo creatum sicut videtur in tertio et secun
do de anima. Nota illa forma dicitur educi de materia que ex
tenditur extensione materie ita qd tota est in toto et pars in par
te extensive ut anima sensitiva in corpore pedali pedalis. et in
semipedali semipedalis sicut sit tota in toto virtualiter. Nota
autor videtur ponere illud qd potentia vegetativa sit pro aliquo
tempore in materia pro quo non est sensitiva. illud est verum ma
nifeste. ita qd prius manifestantur opera huius potentie. quam pri
us apparet fetum nutrir et augmentari antequam sentiat et mo
veatur. **Septus.** Tempus vero egressus ab utero ma
terno ut frequentius est in nono mense. quibusdam tamen in. viii.
quibusdam in. x. et quibusdam in. xi. et non ultra. quedam vero
mulieres solent parere in secundo mense et abortive. i. naturam ho
minis non producant sed aliquam materiam carneam et lacteam

planetis posset prohiberi ab ipso fulmine et tetigisse materiam
seminis ex parte patris et matris. **Comentus.** Dic autor
mouet tertium dubium. et potest sic solui qd Virtutes planetarum
possunt impediri a fulmine ideo qd planete quidam influunt
vitam et esse hoc tale fulmen destruit. Vbi dubitatur
quare hoc potius sit in principio electionis seminis qm tempore
consequenti. Dicendum qd tempore electionis tunc semen est adhuc te-
nue et cito potest impediri. Secundo dubitatur quia dictum est qd su-
periora non possunt impediri. quia semper agunt naturaliter.
Dicitur qd bene possunt impediri in illis que sequuntur opera pri-
ma illorum. **Textus.** Tertium dubium Vtrum per ictum fulminis
tangentes materiam veram possit influere semini virtutes per quam
procedit ad formam masculinam ita tamen qd materia prius disposita fue-
rit ad femelle formam vel disposita sit et e converso. **Comentum.**

Mouet tertium dubium Et soluitur sic. si materia esset disposita
ad formam femelle tunc per ictum fulminis in masculinum disponi pos-
set. et e converso. et ideo hoc contingere posset. et ille solutiones sunt
probabiles Et Vult autor dicendo qd illa dubia sunt multum occultata
ideo in littera non soluit ea. **Textus.** Nunc autem videamus
et dicamus de fetu in quo mense habeat egressum. In. Vm.
enim mense raro vult. id est qd ois fetus naturaliter tendit ad ortum in
V. mense et incipit laborare ad egressum. et ideo cum in septimo mense
laborauit tunc debilitatur est ergo si in. Vm. mense exeat non dicit
vult. Si vero in. ix. mense exeat est sanus et requiritur per. Vm.
a laboribus hitis in. Vm. mense. **Comentum.** Dic autor exequitur
de exitu fetus in speciali. Nota fetus in octavo mense male
se habet. hoc probatur ex textu. ratione qd saturnus tunc do-
minatur et ille contrarius est vite animalis. quia est frigidus
et siccus. Alia ratio patet ex textu. Tamen si fetus esset valde
fortis et haberet apertum foramen per quod exiret posset euade-
re et sanus exire. sed hoc raro contingit. Sed qd in nono mense
sanus exeat per. qd nonus mensis correspondet ioui qui est calidus
et humidus et est principium vite. **Textus.** Vbi sciendum
qd in quibusdam mulieribus est maior dolor quam in aliis
quibus quia in quibusdam accidit quod fetus quandoque pre-
tendit manum quandoque pedem que omnia sunt nocua. et

et tunc obstitricēs fetum diligenter retrudunt. et ex illo genera-
tur magnus dolor ita q̄ plures mulieres nisi fuerint valde
fortes debilitantur Usq̄ ad mortem accidit quandoq̄ etiā ī par-
tu mulieris q̄ corrūpit vulua mulieris Usq̄ ad anuz ita q̄ ista
duo foramina fiūt vñ. et tūc obstitricēs discrete vñtur quodā
vñtūto vñgentes vuluā q̄ retrudūt matricēz z sic matrix se-
pe leditur z vulneratur. Ideo bene videri necessariū est ī par-
tu mulierū vt habeātur discrete mulieres ī hoc opere hac ex hac
parte. Hoc autē didisci a quibusdā mulierib⁹ q̄ quādo fet⁹ p̄tendit
caput ī exitu tunc bene valet negociū q̄ tūc alia membra fa-
ciliter sequūtur et sic fit partus leuis. **Cōmentuz** Vñc au-
tor ponit vñū notabile et est satis notū ex textu. sed est notan-
dū q̄ quādo fet⁹ preponit pedez vel manū nō potest bene exi-
re q̄ tunc iacet oblique ī vno latere et maxie stimulat et tunc
mulieres retrudūt z retinendo fit maxim⁹ dolor. Et quādo fe-
tus mulieris est arta et fet⁹ est magn⁹ tūc oportet fieri ruptura
Usq̄ ad anuz. Et illud maxime contingit ī mulierib⁹ pingui-
bus. q̄ pinguedo earū satit strictuz et artū meatū. **Text⁹**

Sz circa que dicta sunt dubitatio oritur oībus mirabilior scz
vñde veniāt puero iacētī ī matrice nutrimentuz tūc matrix sit
vñq̄ clausa. Iuxta quod notāduz q̄ quādo fetus est clausus
ī matrice virtute naturali ī tali cōplexione occulta primo inter
omnia nascitur q̄dā vena q̄ perforat matricē et a matrice proces-
sit vno tramite Usq̄ ad mamillas. modo quādo fet⁹ est ī vtero
tunc indurantur mamille mulieris q̄ tūc substantia menstruī
fluit ad mamillas propter clausurā matricis. et ideo substantia
menstruosa foriori decoctione coquitur. et ideo Usq̄ ad colorem
lactis dealbatur. et illud lac mulieris dē. et sic illud illo modo de-
coctū mittitur per talē venā ad matricēz. et ex hoc fetus nutri-
tur tāq̄ de proprio et naturali instrumento. Et hec est vena
que ī exitu fetus ab obstitricib⁹ abscinditur ī vmbilico. z ideo
videtur ī puero nouiter nato q̄ vmbilic⁹ ei⁹ sit ligat⁹ cū aliq̄
filo ne aliquid exeat de corpore eius per hanc venā que abscis-
sa est a matrice ī vtero mulieris et pendet ī vtero materno cū
pendicula ex parte matricis annexa. **Cōmentuz** Vñc
autor mouet dubiū vt patet ī textu. Nota p̄m aristo. ī 8. me⁹

Illud autem accidit eis propter plura. Et primum quia materia menstruorum corrupta est. Vel per nimium motum per quem rumpitur matrix. Vel propter alia mala. Et ideo meretrices et docte mulieres. Vel Helene in hac arte quando sentiunt se impregnatas mouent se de loco ad locum. de Villa ad Villam. et ducunt coreas et multa alia mala. Et frequenter multum coeunt et luctantur cum viris quod per motum liberetur a conceptione et cupiunt coitum per delectationem obliuiscantur doloris qui generatur ex destructione fetus. **Comentum.** Vnde autor exequitur intentum suum de egressu fetus. Nota omnis fetus qui egreditur in nono mense. Et sepius dicitur ille fetus bene maturus et satis fortis. quia non mensis correspondet ioui. Iupiter autem est beniuolus planeta. scilicet calidus et humidus. ideo est ministrator et nuncius vite. Vita autem consistit in calido et humido. Item autor dicit. quia in primo mense fit egressus. et illud non est verum sed mulieres deficiunt in conceptione. quia quandoque incipiunt ducere massam seminis et post aliam quidem non impregnatur et tunc putant se concepisse primum. Vnde illa massa prius concepta excutitur et emittitur tempore vere conceptionis. Nota quando puer primo egreditur tunc ponit digitum ad os ex sue nature exigentia. Ratio quia puer exit de matrice tamquam de balneo calido. et tunc veniens ad aerem sentit frigus. ideo ponit digitum ad os calidum. Item quando nascitur tunc sonat quia patitur ab aere frigido. Et si facit clamorem in ventre signum est quod non exit viuus quia aliter non faceret clamorem nisi a quadam lesione. **Exemplum.** Est autem notandum quod iuvenes mulieres ex timore et ex ictu tonitruum sepe disponuntur in crutis quod fetus vitam habens moritur. et si vitam non habuerit possibile esset quod semen motu naturali a forma hominis destitueretur. Causa autem huius primo accidit ex parte timoris a quo totum corpus immutatur et disponitur ad egritudinem et per eius aduentum fetus seditur et extinguitur. Secundo ex parte fulminis quod penetrat usque ad inferiora. et ea destruit et combustionem facit. et tamen nullum signum adustionis exstera apparet propter vaporem illius subtilitatem. Et est etiam vapor ille fortissimus qui etiam quandoque interficit hominem eo quod penetrat membra vitalia interiora. et propter subtilitatem non apparet adustio. eo quod magis ledit ictu quam calore. Et tunc si frequenter per dispositionem naturalem iteriore ubi fetus inuenitur dispositus. et tunc consumit totum humidum radicale et conceptionalem fetus tunc fetus extinguitur.

Et est sciendū q̄ illa nō sunt ficta. quia sicut recitat albertus
de operatione et effectu fulminis q̄ in ictu tonitruū quādoqz de
betur comburi calceus pede illeso et econuerso et quādoqz pisci in
p̄ta loca libinis mēbris illesis. et q̄ ictus fulminis pertigit ad
interiora per hūc modū quē dixi fides huius est qz venenosus ser
pens percussus a fulmine per paucos dies vniculat et putres
cit et est serpens a quo tollitur venenū per huiusmodi impressio
nē. Itē signū fidei est doliū percussus cuius vīnū stetit per aliā
tēpus nō exeuendo. De his autē superfluum est hic determinas
re. Cōmentū. Hic autor ponit quedā notabilia. Et nota
q̄ tonitruū quādoqz ex calore solis fit. s. quādo exalationes
calide recipiuntur inter nubes. et ibi per frigus nubū exagita
tur tunc scindūt nubē et ex tali forti motu fit incensio illarum
exalationum et per consequens coruscatio ideo illi peccant qui
dicūt q̄ fiat in tertia regione aeris qz fit intra nubes. Et duo
sunt motū tonitruū. s. ictus et fulmen. modo ictus ille quādoqz sci
dit arbores et ille est sonus ille nō scindit. sed ictus. s. fulmē nō
qz est valde subtile qz generatur ex exalatōe subtili et calido et
illud fulmen sepe cōburit calceū pede illeso. Ratio quia quādoqz
fulmē ita cito recedit q̄ pedes nō tangit: et quādoqz cōburit pes
des calceo manente illeso. Ratio qz calceus est substantia poro
sa sicut omnis pellis ideo fulmen transit per omnes poros cal
cet et inuenit pedes resistentes ideo illuz cōburit. Tēptus.

Sed de his que dicta sunt intendo quedā dubia monere quo
rum solutiones et determinationes vobis cōmitto. Primum est
Strum possibile sit in illo tempore quādo dicitur est in coitu si effe
ctus fulminis per oēm motū fuerit. semen receptū hora electio
nis posset recipere aliquam nouam impressionem per quam dis
ponatur ad aliquod aliud qz sua natura particularis intendat.

Cōmentus. Hic autor mouet quedam dubia et primū du
bium soluitur sicut dicitur q̄ fulmen in hora electōis potest im
pedire semen a forma quam agens particulare intendit. quia
possibile est q̄ fulmen faciat materiam venenosam et sic facit
ipsam ēptam ad generationem hominis. ita q̄ ex illa materia
generantur bufones et alii vīmes. et sic patet solutio primi du
bii. Tēptus. Sēdū dubium Strum in hora electionis a

Haec tunc ista Vena et Umbilicus debent esse ad nascencia vel
connascentia quia matris mulieris et Umbilicus pueri coniungun-
tur mediante illa Vena ita quod cibus transit a mamillis mulieris
ad Umbilicum mediante illa Vena. Nota Umbilicus directe est in
medio corporis in homine bene formato. Ut mediante ipso cibus
equaliter influatur in omnibus membris a mamillis mulieris. Et
dicitur Umbilicus ab Umbono quod est media pars clipei
et ideo custos quasi custos Umbonis medii in corpore. Dubium
quare in mulieribus mamillae sunt supra et in aliis animalibus infra.
Causa est prima si mamillae mulierum essent infra impedirent
transitum ideo natura sagax sic ordinavit. Sed vacca capra et
alia animalia habent quattuor pedes. ideo mamillae non impedi-
unt transitum. Secunda causa quia in mulieribus a corde dependet
calor et ille calor extendit se usque ad mamillas ideo habent eas
in pectore iuxta cor. Sed in brutis maxime calor dependet ab epa-
te. Et ideo influit calor ad mamillas. ideo sunt infra. et ideo sic
etiam melius mulgentur et lactantur a fetu. Dubitatur quare Viri
non habent mamillas ideo quia Viri non patiuntur menstrua et non
nutriunt pueros ideo non est necessarium. Sed habent summe par-
uas sicut mulieres habent testiculos valde parvos. Ut melius
valerent parvae mamillae quam magne. Dicendum est quod medio-
cres sunt melius valentes. Unde magne non sunt utiles quia in
ipsis est calor diffusus hinc inde et non habent multum de ca-
lore et ibi est mala digestio. Etiam parvae non valent quia ibi est
modicus nutrimentum. Nota quod fetus in utero habet nutrimentum
disponitur et ideo mulieres impregnate prohibentur et caveant se
a fortissimo fetu. sicut forte Vinum quia non possunt bene digere
illud potum et potus fortis non competit fetui cum ad tunc ipse sit
multum tenuis et debilis. Tercius Sicut dicit aristoteles. na-
phisticorum quod sicut peccatum est in natura sic etiam est in arte et
huiusmodi declaratio multum valet ad manifestationem intenti.
Unde sciendum est quod monstra siue peccata in natura vocantur il-
la individua alicuius speciei que in aliqua parte corporis cursu
communem illius speciei excedunt sicut contingit videri in homi-
nibus habentibus nisi unum pedem vel tantum unam manum. et sic
de aliis. Istud autem miraculum accidit multis modis. aut et

ex diminutione materie aut ex superabundantia. Ex diminutione vero contingit pluribus modis. Primo modo diminutio attribuitur materie in se et tunc cum membra principalia puero debent formari natura sagax et ingeniosa facit ut completius potest. Et istis dispositis ad formationem ceterorum membrorum studet et ibi ex materia quam habet facit quod potest et format partes diminutam quando diminutio est in materia et ideo contingit error. Et propter hoc contingit aliquando caput esse maius quam natura requirat illius in diuidui particularis sic generari. **Commentus.** Vnde autor exequitur intentus suus de modo generandi monstra et adducit similitudines. Et dicit quod natura simulatur arti quod ars primo format et edificat bonum fundamentum postea studet edificare super illud fundamentum. sic tunc natura primo membra principalia et magis necessaria format. scilicet cor. epa. cerebrum. et testiculos. Et postea minus principalia sicut manus. pedes. et brachia. Et si defectus est in materia tunc melius est esse magis principalia quam minus principalia. Nota duplex est natura quedam est intendens alia produciens. modo natura intendens non errat. quod quod melius est semper intendit. Sed produciens quandoque errat sed hoc est ex parte abundantis vel deficientis ita quod monstra fiant secundum defectum dupliciter aut secundum quantitatem discretam sic quod quandoque unus generatur cum uno pede vel cum quattuor digitis in una manu aut secundum quantitatem continuam sic generatur aliquis cum nimio capite vel cum nimia manu. Si per abundantiam fuerit hoc etiam dupliciter aut secundum quantitatem discretam sic quandoque generatur duo homines duo capita vel sex digitos in una manu et sic de aliis. aut secundum quantitatem continuam sic generatur aliquis cum maximo capite preter cursum communem illius speciei. Nota monstrum dicitur eo quod monstrum se videntibus quia omnes diligimus videre monstra propter ammirari. Vnde monstrum transiit intentum a natura per accidens et non per se unde si natura non posset perficere siue producere quinque digitos in manu produceret quattuor vel tres secundum exigentiam materie. Dicendum quare tunc fiunt monstra ad hoc dicunt philosophi quod fiunt ad exornationem et decorationem vniuersi. Nam dicunt si

ut diuersi colores in pariete existentes decorant ipsū parietem
sic etiam diuersa monstra ipsius vniuersum exornant mundum
Item monstra etiam maxime fiunt per influentias celestes qz
quandoqz regnat specialis constellatio. Et ab illa diuerse fi-
gure influuntur Vnde expertū est qd generati sunt duo gemel-
li ramificati in dorsu habentes distincta capita vel membra z dis-
tinctas manus et non pedes etc. Tertius. Iuxta qd notā
duz quia p̄m intentionez p̄h̄i omne mixtus consurgit ex quattu-
or elementis. et ideo quod est nature ignee cadit in suum simile
et quod est de natura terre cadit in suū simile. z sic de alijs. Et p̄
isto vniuers crederet et opinaretur me velle dicere qd elementa for-
maliter essent in mixtis hoc enī est de intentione p̄h̄i. i. de ge-
neratione. Vbi vult qd solum virtualiter sūt in mixtis modo ex-
istis possibile est aliquando semen habere proportionem dimi-
nutam ex parte alicuius impediementi specialis Vt si ex parte
terre fuerit contingit diminutionem fieri in ossibus eo qd ex ea
radicaliter formatur. Commentus. Vnde autor declarat dictū
suum p̄m intentum p̄h̄i. i. de generatione. Nota autor est istius
opinionis qd elementa maneant in mixtis virtualiter. Ita qd
ex elementis corruptis generatur forma mixti in qua reserua-
tur qualitates elementorum sicut videmus in mellificato qui est
mel et vinum virtualiter sed non formaliter. Illud probatur qz
elementa sunt contraria. illa autem in eodem fundari non pos-
sunt. Vt est mens aristoteli in quarto phisicorum z autoris sex pri-
ncipiorum: scz guilberti porretani z aristoteli in post predicamentis
et petrispani et boethii in libro de diuisionibus. Item elementa
sunt corpora distincta non compatiētia se in qualibz parte mix-
ti ideo virtutes eorū non manent. Tertius. Est igit not-
andum qd menstrositas non solum ex parte materie contur-
git sicut nunc dictum est. Sed etiam aliquādo ex malicia ma-
tritis que si fuerit subrica et vitiosa vel maliciosa totum semen
non retinebit sed dispergit aliquando anteqz totū semē in mas-
sam colligitur tunc vita occupatur z matris clauditur z sic mo-
dicus feminis recipitur a quo debet formari fetus in matrice. Et
illud habet speciales modos sub se qui in numero sunt plures
et de omnibus his narrare longus esset. et ideo hec obmittatur

et ad monstruositatez multuz operat inordinat? coitus ex eo qd a
liqñ masculus ē in coitu cū femella si tūc mascul? tēpore coitus
inordinate iacet cū femella monstrū facit in natura. Narratur
enī de quodā qui lateraliter iacuit tempore coitus & femella ge
neravit puerū in dno latere curuū et in pede clauduz. Et cau
sa hui? ex inordiatōe coit? processit. **Cōmētū.** Dic autor of
tendit aliū modū monstruo? siue monstruositas dñi matris quā
doqz est cā monstruositatis de si fuerit subrica dñi subricū dē illd
qd dñs pōt retineri sicut āguilla vel aliqd aliud tale. Itē inordiat
tus coit? & Behemēs maxie ē cauēd? ppter fetū debite pducēdū
ne semen peruerse recipiat i matrice. Et nota qd pro tāto coit?
stādo est irregulāris i natura. qzuis rudes nō curāt qz semē ita
debite recipi nō pōt sicut debet. Ex eo pz qd multa sunt peccata
q nō soluz peccāt i lege sz etiā i natura qz natura debite et regu
lariter intendit producere. **Textus.** Aliquū dō peccatū na
turale cōtingit ex superabūdiātia materie qd diminutioni oppo
nitur sic qd multe tortuositates & humores apparēt in mēbris.
Et hui? est ratio qz si natura abūdat i pte semis deputata ad
corpus vel ad caput tūc natura facit illud qd naturaliter potest
sz a liqñ dno capita aliquū duos pedes quoz dñs est multū ma
ior alio et aliquū facit ipm gipposuz i pectore quandoqz i dorso
Cōmentuz Dic autor ostendit quomodo ex superabundan
tia materie fiunt monstra dñi dñe pro sententia si semē nimū
inabundātia sit infusuz et qz matris est clausa et qz tunc tota
materia transmutatur i materiā fet? et si tūc pars ex qua debz
fieri fetus caput ē nimis abūdas tūc fiūt duo capita vel tria &
sic de aliis partibus aliis mēbris deputatis. **Textus**

Sz oībus istis mirabilior est effectus quē albert? recitat de
dno cui natura fuerunt duo mēbra libidinis dñū ex parte dñi
aliud ex parte mulieris ita qd potuit succūbere. i. subiacere. & in
cūbere. i. active coire. Et cā huius origialiter trahitur ex supā
būdiātia matie. qz matia fuit pñcipiū sufficiens gñandi dñūqz
mēbroz. **Cō.** Dic poit mirabilē euētū de hermofroditis. Et
d. alb. qd vidit hermofroditā qd dñūqz mēbrū habuit et potuit a
gere et pati quodāmodo in seipsū et respectu alteri? & h? pueit
ex eo qd matia fuit tāta qd dñūqz mēbz fieri potuit & mēbz dñi

nez p^ho^r qui dⁱc^t ne locuti sunt de natura. **Cōmentū** Dic
autor pōit obiectiōez seu instātiā et soluit in textu. Pro quo
nota regulariter intendens producere potest impediri per na-
turā p^{ar}ticulārē. Et ideo p^z q^d monstra nō sunt itenta a natura
nisi valde per accidens. Item natura p^{ar}ticulāris nō itendit
fines p^{ri}matiōnū q^d videt melius esse q^d nō esse. s^z d^et et natu-
ra celestis q^d oīa optie sciūt disponere. Et vocatur itelligentia
nō errās. Unde ex p^{ri}mo celi oīs mors corruptio egritudo z in-
firmitas sunt preter naturā. **Textus** Intentio nostri ser-
monis ad presens sufficiat. Ut nūc p^{re}sens doctrina magis com-
plete habeatur. notanda sunt signa conceptionis q^d sunt plura
Prīmū est ex parte coit^u. Si enī mulier q^u fuerit i coitu cum
Viro post coitū sentit frig^u et dolores i crurib^u signū est q^d conce-
pit. **Cōmentū**. Dic autor determinat de signis cōceptionis
Ratio p^{ri}mi signi est q^d quādo mulier cōcipit tunc calor natura-
lis cōcurrit pro formatiōe fetus ideo relinquit frigus in mēbris
Et hoc videmus i simili q^d quādo homo comedit post hoc patit^u
tur frigus. q^d calor naturalis transit ad stomachū alterandoci-
bus ideo nō est studendū post p^{ra}dūz s^z p^{ri} modicum labora-
t^u calefiat et sic digestionē confortata studeas q^d tempore stu-
di spūs vitales cōcurrūt ad cerebrū ipm iuuādo. Illud enī p^z
i febricitantibus q^d habent i stomacho grossos humores quos
calor naturalis itendit digerere et vadit ad stomachū ideo pa-
tiuntur frig^u febricitantes. Et calor recedente a stomacho pa-
tiuntur magnū calorem. **Textus**. Aliū signū si mulier pau-
cū semen emittit Vel nullū signū est q^d cōcepit. **Cōmentū**
Dic autor ponit secundū signū conceptionis Ut patet in
textu. Et assigno rationem q^d matrix clauditur et nō. permit-
tit semen trāsire z recedere. Nota q^d iuvenes mulieres que ma-
xime delectantur in coitu possunt emittere et nō concipere. Sed
hoc nō est de senioribus. Item tempore coitus et cōceptionis na-
tura retinet semē ab intra. **Text^u** Vt existens i coitu
sentiat Virgā suā attrahi et fugi q^u clausura ex parte Vulsue
mulieris. **Cōmentū** Ratio istū teren signi est q^d q^u mulier
cōcipit tūc Vulsua fugit q^u Virgā Virilez p^{ro}pter delectionem ma-
trix cōp^{ri}mitur z quasi claudit Virgā Virilez. **Textus**.

Aliud signum si mulier post coitum appetit continue coitum. Hoc est
Verum in quibusdam quod quedam mulieres sunt que magis concupiscunt
quando concipiunt et visum est prius in una questione. **Comentum.**

Circa. S. nota quod post impregnationem menstrua instigant ad coitum.
Et maxime delectationis merore quam prius habuerunt in coitu.

Septus. Aliud signum si menstrua non currant post coitum sed mo-
do solito et fit scintillatio in ore matricis signum est quod mulier con-
cepit. **Comentum.** Ratio istius signi est quod quando mulier con-
cepit tunc menstrua convertuntur in nutrimentum fetus sed in facit fit nu-
trimentum in ore matricis propter calorem et tunc fit dolor in crinibus quod
spiritus sunt clausi in matrice qui transeunt ad crura et vegetant
crura. **Septus.** Item aliud signum si color faciei altera mor-
te solitus est mutatur. Unde libenter solent esse rubee post con-
ceptionem gratia coloris. Item si aliena cibaria concupiscunt nunc
terra nunc carbones nunc poma non natura seu cerusa signum est con-
ceptionis. **Comentum.** Causa huius signi est quod post conceptionem
multi humores grossi indigesti ascendunt cerebrum et illi movent
appetitum aliquorum similitudinem. quod si sint calidi valde humores appe-
tunt carbones. si sunt valde frigidi et humidi illi humores tunc
appetunt pira aut poma non natura et similia. quod omne simile
applaudat suo simili. etc. **Septus.** Nunc videnda sunt signa
utrum masculus vel femella sit in utero. Et hec sunt signa ve-
ra que sequuntur quod tempore conceptionis masculi color faciei est rubens.
et levis motus. **Comentum.** Sic autor ponit sex signa in nu-
mero utrum masculus sit conceptus vel femella. Ratio illius pri-
mi signi est quod color rubens est signum magni caloris. Et sic est
calor magnus in matrice tunc videtur est sufficiens ad masculinum.

Et tunc mulier leuiter mouetur quod calor est principium motus. Septus.

Aliud signum si venter tumescit in dextra parte et rotundatur
signum est masculi. **Comentum.** Ratio illius secundi signi
est quod in dextra parte latet masculus tamquam in parte fortiori et cal-
diori. Et tunc venter rotundatur quod extenditur et ampliatur.

Septus: Aliud si lac fluens de mammillis est spissus et be-
ne digestus ita quod si ponatur supra aliquod corpus bene pollis-
tuz et tersum non diuidatur sed partes constabunt et non fluant
signum est masculi. **Comentum.** Causa huius signi est quia

se est superius et feminineū inferi? Queritur quare natura non
producit duo mēbra Virilia Vel feminea. Ratio q̄ natura de cō
tingentib⁹ facit qd̄ meli⁹ est. s̄z melius est sic ordinari q̄ alteruz
semper sup̄fueret si faceret duo Virilia q̄ q̄cūq̄ Vnū faceret hoc
etiā alterū. propterea sepe accidit q̄ generat gallina q̄ h̄et mem⁹
brū indispositū ad coituz ita parū sicut et illud prouenit ex de
fectu materie. Item si cōtingit q̄ generatur femella sine appa
rentia mēbrū mulieris tunc pellicula est supra posita quā oppor
tet remoueri. Nota si hermafroditā magis apparet in specie Viri.
sit se tenebit in tali specie. si autēz ī specie femelle tūc iterū se
sic tenebit. et licet sibi ābo opera exerceat s̄m precepta et leges
et sic de alijs. **Textus.** Et nota scd̄z auicen. si semen cadit
ī latere sinistro matricis generatur femella s̄z ī dextro generat⁹
masculus. si ī medio hermafroditā participās naturaz Viri s̄z
sc̄z masculi et femelli. Et a Viro tanq̄z a digniori recipit species
s̄m naturā sicut he nature ambe fiant in ipso. Recitat enī alber
tus de quibusdā gemellis quorū Vnū habuit ī dextro latere Vir
tutē et Vbiq̄z portabatur a pte alij latere aperiebantur oēs
sere et clausure. Et alius habuit Virtutez ī sinistro q̄ Vbiq̄z
q̄ portabatur fuerūt clausure que p̄t fuerūt a pte. Et loquor de a
perture seraz ī ostijs domoz. Et cā huius nō prouenit ex ma
teria et speciali cōstellatione celi s̄z nō solū ex constellatione spe
ciali. sed etiā ex speciali materie dispositiōe ad tales effectū quia
actus actiuoz sunt in materia bene disposita. **Comētum**

Dic autor p̄t Vnū notabile et satis p̄z ī textu. Nota in late
re dextro est maior calor q̄z ī sinistro. Cor enī iacet ī sinistro et ī
fluit calorem in dextruz. Et ideo in dextro generantur mascul
li gratia caloris. et ideo dextra pars est fortior et vigorosior q̄z si
nistra. Vnde a dextro fit mot⁹. n. celi. Vnū dexter pes est modice
maior sinistro. Similiter de manu dextra. et sic de alijs. A
liomodo patz: quomodo fiat generatio duoz ramificatoz ī dorso
q̄ quādoq̄ contingit semen recipi in duabus cellulis matricis
et tūc potest contingere q̄ pellicula diuidēs cellulas corrūpatur
et tunc coniunguntur illa semina in dorso et habent distincta ca
pita et manus et distinctas animas. et debēt baptizari pro du
obus hominib⁹. Nota Virt⁹ celestis mirabiliter operatur et oēs

culste in inferioribus? Unde possibile est de duobus gemellis quod virtus celestis respicit gemellus in latere dextro hinc tales virtutes hinc quia influunt sibi virtutes aperiendi seras sic otactu quia ista pars dextre lateris forte alterat aerem et ille ultra seram siquid ad aperiendum. Et que sic se habent sepe sunt fures quia seras possunt aperire. Nota diuersitatis est hic causa quia hinc quod virtus celestis inuenit materiam dispositam sic operatur in illam. Tercius. Et nullus credat quod que dicta sunt sunt ficta quia simili contingit videri in lapidibus quibusdam in quos spalis constellatio agens impremittit spem vel formam hominis vel alterius speciei hinc exigentia agentis sicut visus est sepe quando lapides diuiduntur ad sit ex constellatione spali: Et non est mirum in gemellis cum etiam in quibusdam aliis accidat vbi est possibile inuenire. et omnes modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos principales. scilicet propter inobedientiam materie vel insufficientiam materie hinc Avicenna. in metaphisice. Et per inobedientiam intelligo in dispositionem quando materia non est bene disposita tunc non obedit agenti. Et per insufficientiam intelligo diminutionem vel impedimentum ex parte ipsius materie. Commentum. Hic autor respondet tacite questionem dicens. De cetero ergo aliquis hec sunt ficta que ponuntur hic. et dicit. hoc non crederet ergo aliquis hec sunt ficta que ponuntur hic. et dicit. hoc non crederetur. Nota mediante virtute celesti in lapidibus multiplex est virtus. Unde albertus recitat quod in columna in quadam fenestra videtur quedam lapides habentes spem regis. et tunc debuit nasci magnus rex Unde in multis lapidibus vultus humani figuratur. Et per illos lapides sunt diuerse medicine. Unde si quis sole existente in piscibus insculperet species piscis in lapide ille posset conuocare omnes pisces in aqua. et hoc est tempore determinato. Vnde habet in ceteris logis ptolomei recitat diuersa signa et miracula de inscriptione lapidum. Tercius. Et si aliquis diceret et argueret sic. si monstra possent fieri sequeretur quod natura possit priuare finem quia semper intendit agere regulariter. Dicendum hinc Avicenna. quod non est possibile ex parte particularis nature omnes materiam ad suum finem amoueri nec etiam est concedendum quod priuationes suarum actionum habeant fines. et ideo de egritudine et morte non est instantia quia hec non est intentio a natura particulari. sed ab eo quod habet regit. Et illa appellata est intelligentia hinc manifestatio

illud fac calor induravit et compressit inspissando. Unde calor huius
multa opera facit enim rem duriorē et subtiliorē et corrūpit humi-
dum et inducit siccū. **Septus.** Aliud si fac mulieris impre-
gnate fundit super Urinā si petit fundus directe hoc est perpendicu-
lariter signū est masculi. **Commentus.** Causa huius quartū ē
si petit fundus directe hoc est signū qd bene est iduratum et inspi-
satū a calore naturali. Unde perpendicularis est linea latomorum
recta cū qua perpendicularit et considerat longitudines rei et consti-
tuit duos angulos rectos sup basim semp qz cadūt. **Septus.**
Item si sal positus supra caput mammillarū nō liquecens si-
gnus est masculi. **Commentus.** Causa huius quintū signū ē
quia si mamillae sunt calidae tūc ille calor facit constare sal. Unde
sal gēa caloris constat i pteb. Unde sal generat ex aqua grossa
et multū bullita ita qd spālis aq est ad sal. Unde calor ignis ex-
trahit de aqua subtiliores ptes et illas partes facit evaporare. et
tunc ibi remanēt ptes terrestres humidiores et grossiores et il-
le per calorem cōstāt. et huius signū est qd tpe pluviali sal liqescit i
scutella. Unde si sal dēz resolut i materia et formā resolvitur i a-
quā. et sic dissolvit. ideo si sal ponitur ad ignē incipit corrūpi et sali-
re qz cōtrariū inuenit. **Septus.** Aliud signū est si muli-
er pūmouet pedes dextrū signū est masculi. **Excoeratio modo**
si femella est concepta tūc mulier est gravis et palida. et dēter
est oblonga in dextra parte et i sinistra rotunda et fac min⁹ erit in
digestū lūidū et aqueū et fusus supra corpus possit dūdicur
pars eius apte. Itē aliud experimentū qd scio ē de x et ex pū
si aliquis voluerit scire utrū mulier sit i pregnantata vel nō det et
bibere melicratū si tūc senserit punctos circa Umbilicū tūc con-
cepit. Si autē nō senserit minime cōcepit. **Melicratū autēz**
vocatur potio qd fit ex aq et melle et fit p hūc modū qd accipi de-
bent duo coclearia de aqua et unū de melle tali proportionē et
misceantur i simul et detur mulieri ad potandū. Et forte mulie-
res astute dicerent oppositū et g⁹ quādo aliquis vult experire
nō debz dicere de i pregnancy. Et si ipa cōquerit doloze capro-
tis vel alteri⁹ partis vt sepe solent facere: tūc homo debz dicere
illud valz cōtra tales doloze et tūc de mae dēz dicere nōne voluisti
i alia pte. Et si circa Umbilicū dicūt tūc iudiciū cōceptionis in

istis indicatur. **Comētū.** Dic autor pōit bonū signū simpli-
ter cōceptōis et exp̄ientiā Verā q̄ p̄z i textu. Sū nota q̄ rō istius
exp̄imēti ē q̄z mēl obstruit neruos et Venas et ex isto gūatur
dolor circa Umblicū. Itē illud dulce est isanū q̄oīs p̄guedo dul-
cis ē mala z p̄sciū est pessima p̄pter viscositates Sū dulce sup-
natat i stomacho. S̄z q̄z tūc calor stomachi p̄pter fetū est de-
bilis iō sūpto mellificato mulier dolet circa Umblicū. **Textus**

Post hec notāda sūt signa corruptōis. Iuxta qd notādūz q̄
aliqū Virgo grauter corrūpūtur ita q̄ eaz Vuluva multū āplia-
tur q̄z mēbz Virile est nimis magnū et iēptū. aliqū aut ecōuerso
so q̄ mulier āplā h̄z Vuluuā ita q̄ Vir sine dolore sui mēbz coit. z
cā doloris mulieris est q̄z q̄dā pellicula iter Vuluuā z Vesicā rūpi-
tur. z q̄zto pl̄s coēnt tātō pl̄s i tali ludo fortificātur. **Comētuz**

Dic autor exēqtur de signis corrupte castitatis. z satis p̄z i
textu. s̄z extra textū est aliū signū q̄z Vuluva mulieris sēp ē clau-
sa. s̄z Virgo sēper apta stat ideo Virgo alit̄ m̄git q̄z mulier. No-
ta si Vis exp̄ire Strū Virgo sit corrupta puluerisa fortiter flores
lilij croci q̄ sunt iter albos flores z da ei cōmedere de illo pulue-
re si est corrupta statim m̄git. Itēz fac eaz m̄ngere sup quādā
Herbā que dē papel de mane si sit sicca tūc est corrupta. si autēz
Virgo est tūc manet Viridis z nō est corrupta. Vel accipe suc-
cū lactuce z pōe āte nares ei? si tūc est corrupta statim m̄ngit.

Textus Signa castitatis sūt hec pudor Veretundia timor
cū casto icessu z loq̄la z cū despectu applicat se Viris z Virorum
actibz. S̄z q̄dā ita astute iueniūtur q̄ oibz istis obuiare sciūt
z tūc homo d̄z se cōuertere ad Viriā q̄z Viriā Virginiū ē clara et
lucida quāz alba quādoqz glauca. Si vero fuerit aurei coloris
clara z pōderosa animū coēndi signat. i. appetitū. Corrupte et
mulieres habēt Viriā turbidā per fracturā pellicule p̄cedētis
z sperma Viri apparet i fundo. Vne talis mulieris. s̄z i mēstru-
osis Viriā est sanguinea. et i tali mense quādo patit̄ h̄z oculos
aqueos et alteri? coloris i facie z abhominatiōē patit̄ in cibo.
Et iō sibi quisqz caueat ne coeat tūc cū eis q̄z notūū est. Vnde
prudētes mulieres sciūt se tunc custodire et separantur a Vi-
ris per temp̄ fluxū mēstruoz. **Comētuz** Dic autor exēqui-
tur de signis castitatis. Nota Viriā Virginiū est clara q̄z ipe
sunt calide et bene digerūt et iō Viriā ātransit p̄ loca digestio-

hinc sumit ibi calorem. Unde colorat in renibus sed debet capi Urina
 post primum sonum quia tunc facta est digestio. et debet videre quod Urina
 per accidens non sit variata. scilicet morbo vel nutrimento grosso.
 Nota in Urina sunt tres regiones. scilicet superior ubi considerantur
 membra superiora. scilicet cerebrum et caput. Secunda in medio ubi
 considerantur membra media. scilicet renes et cor. Tercia est inferior
 ubi considerantur testiculi iumbi et matrix. id est. scilicet anima scilicet
 per apparet in fundo propter suam gravitatem. Nota quando mulier
 est menstruosa tunc humores ascendunt ad oculos quia oculus est
 pars porosa corporis et cito est passibilis. Et tunc mulier patet
 in facie et ipsa patitur ab hominatione tibi quia non cupit propter
 infectionem cerebri et olefactionem. Et tunc est nocivum cum eis coire
 quia illi pueri qui tunc concipiuntur inclinatur ad morbum caducum
 et ad sepram quia talis materia est multum venenosa. Textus

Est autem notandum quod mulieres antiquae in quibus menstrua fluunt et quedam in quibus menstrua sunt retenta si inspicunt pueros in cunis iacentes intoxicant oculos eorum. causa huius in mulieribus apparet quibus menstrua fluunt. quia tunc fluxus humorum quod mouetur per totum corpus primo inficit oculos et oculis infectis aer inficitur et aer ille inficit puerum et illud est de intentione philosophi in de somno et vigilia. Causa autem quare antiquae mulieres quibus non fluunt menstrua inficiunt pueros est quia retentio menstruum facit abundantiam malorum humorum. Et quia mulieres antiquae sunt deficientes in calore naturali naturae et digerente tales materias. et precipue si fuerint pauperes sic quod nutriuntur a cibo et nutrimento grosso quod operatur ad talem materiam infectam. Et ille mulieres plus inficiunt quia menstruum hoc cedit ad purgationem naturae. Cometa. Vnde autor ponit quoddam notabile et per manifeste in textu. Nota humores mali exierunt per oculos potius quam per aliud membrum quia oculi sunt aquei. ex. 11. de anima quod per si comprimitur lac humatur. et ideo mulieres multum lacrymantur. quia habent multum de humido ad petit exitum. Et quando oculi sic sunt infecti tunc inficit aerem tangentem oculum et ille visus inficit alium aerem prope. inquit ille aer iterum alium aere visus peruenit ab obiectis et ibi fit reuerberatio mali humoris ille primo operatur quia omnis actus fit cum resistantia aliqua quia illa infectio fit circulariter quia si non tunc solum mulier inficeretur sed. Vnde differentia loci positio

nis et non per omnia. Nota pueri sunt debiles et tenuis nature.
ideo pueri facilliter intoxicantur. Copiosum est Venenum quod fit de cor-
po de tali arbore amatissima. et cuius succo gustato aues moriun-
tur. Nota quod ideo oculi mulieris dicitur proiecit camelus
in foueam ita quod illa pessima mulier tantum cogitavit de malis quod qui-
dam mali humores generabatur in spiritibus eius et illi exiuerunt
per oculos et illos volens camelus effugere cecidit in foueam. et illo
modo basiliscus videtur ipse quod Venenum emittit. et si poneretur
speculus ad quod reuerberantur humores ad oculos basilisci tunc
ipsemet morietur vel interficeretur. Nota si aliquis quereretur si
mulieres sunt Venenose quare non intoxicant seipsas. Dicendum
quod Venenum non agit in se. sed in alio cui obicit. Cum ergo mulieres
sunt naturaliter itopicate ergo non intoxicant seipsas. Alia causa
est quod sunt consuete. Unde auerroris in prologo tertii philosophi
quedam erant consuete comedere Venenum ita quod erat eorum cibus.

Ceptus. Et quod dictum est de menstruo igitur ad menstruo-
rum locum procedamus. Id est ad matricem et videamus quot acciden-
tia sunt circa ipsam. Matris enim mulieris sepe patitur suffoca-
tionem. Suffocatio enim apud medicos vocatur compressio spiri-
tus vitalis ex vicio matricis egressa. Et impeditur anhelus
in muliere. et illud euenit quando matris de proprio loco tollit-
ur ex frigore cordis superueniente. tales mulieres quandoque
patiuntur syncopam id est cordis debilitatem. Aliquando vero ali-
que vertiginem in capite patiuntur. Galienus enim magnus in medi-
cina narrat de quadam muliere suffocationem matricis patien-
te quod ex illa causa tantum patiebatur quod non potuit loqui et ceteris
dit quasi mortua esset. quia nullum signum vite habuit et vocati
sunt medici plures qui videntes ipsam et causam ignorantes de-
perunt eam veraciter esse mortuam. Galienus autem superadueni-
ens causam consideravit et mulierem a passione illa liberauit.
Hec enim egritudo contingit in mulieribus ex eo quod abundat in
eis menstruum corruptum et Venenosum. et ideo bonum est quod ta-
les mulieres quecumque fuerint ille siue iuvenes siue etiam an-
tique sepe viris remediaque dantur. Ut materia talis expellatur
et expedit in iuuenibus. Quia in eis abundat humidum et
hoc est causa quare iuvenes mulieres quando incipiunt coire mul-

multuz impugnat̃ur anteq̃z concipiūt et curā de pueris minime
habent q̃ cura de dicit philosophus in de secretis secretorū fa-
cit multuz senescere quod nō videtur in illis. Illi enī iuvenes
mulieres quādo multuz abūdant in tali materia multuz appe-
tunt coire propter materie abūdantiā ideo peccatū est i natura
illas retrahere et coitus prohibere ad illam quez diligunt q̃zuis
sit peccatū in moribus de quo nihil ad proposituz. Audiui cō-
fessione societatis ab uno inquirere causam a me quare hoc eēt
quādo ipse dormiret cū sua delicta iuencula q̃ tūc ipse coitu fi-
nito inueniret ventrē suū vsq̃ ad umblicū cū sanguine perfu-
sus et timuit multuz et causaz ignorauit et nō fuit ausus se re-
trahere a iuencula propter amorem magnū inter eos. Et ideo
quādoq̃ fluxus menstrui prodest mulieri et quādoq̃ nocet sūm q̃
materia magis vel minus abundat. Et ille fluxus nō fuit men-
struorū s̃z seminis in coitu fluentis propter abūdantiā materie

Cōmentuz Dic autor exequitur de impedimentis cōceptio-
nis. Nota suffocatio matricis prouenit ex eo q̃ matris tollitur
aduersus cor et tūc magna frigiditas se extēdit ad cor sic q̃ cor
patitur sincopim. Et dē a sin q̃ est con et copos icisio quasi cū
incisione siue debilitate cordis. et alio nōle dicitur extasis. z illa
passio maxime accidit viduis que prius habuerūt viros z tā-
nō habent. Vnde menstrua earū corrumpūtur in matrice et ge-
nerantur grossi humores qui in corde generant debilitates. et
ideo ipsis multuz valet coitus. **Septus.** Nūc autē de im-
pedimentis conceptionis aliqua tangam? impedimenta conce-
ptionis plura sunt. q̃ impedimentū quādoq̃ contingit ex ni-
mia humiditate matricis quādoq̃ ex frigiditate quādoq̃ ex sic-
citate. quādoq̃ propter nimiam pinguedinē corporis q̃ pingue-
do circūuoluta officio matricis constringit ipsaz et non permit-
tit semen viri intrare. Vnde cognitio huius est de muliere cuius
renes sunt sepulti et occultati in pinguedine ex omni parte. illa
se enī mulieres si in coitu semen recipiūt non pōt intrare ma-
tricem. et sic eiciunt ipsuz cum electione virne et ideo breuiter si
post coitū virna talis mulieris videatur manifestum erit si se-
men viri in matrice eius sit collectuz vel non si sic tūc virna ei-
ē imūda propter cōmixtionē cū viro. Si vero nō tūc iteruz ap-

parebit et quandoque apparebit quod Virina non totaliter eicit illud semen quia si sunt calide tunc sua caliditate exalant. sunt etiam quedam mulieres que ita tenues et subucas habent matricem quod semen intus non potest retineri. Et ex multis aliis causis illud euenit. de quibus ad presens nulla fit mentio. **Comentum**

Idem autor ponit quedam notabilia ut patet in textu. Nota si semen Viri et mulieris non sunt proportionata in qualitatibus primis. id est in calido et humido tunc talis conceptio impeditur principaliter quia agens et patientes debent esse proportionata ex hoc. de anima. subiecta armonia. id est sub certa et determinata combinatione. Unde quodlibet non agit in quodlibet vel quodlibet non fit ex quo libet. id est de generatione. etc. **Textus.** Et est etiam notandum quod sepe conceptio ex parte Viri impeditur ita quod semen eius quod emittit est nimis tenue sicut aqua. ita quod si matri infunditur tunc liquiditate sua elabitur. Et quandoque accidit ex frigidityte testiculorum vel siccitate et illud semen secundum doctrinam medicine ad generationem est inconueniens. Sed dubium est cuius sit causa in defectu mulieris. Iuxta autem quod notandum est quod isto modo scitur an ex parte Viri vel mulieris sit defectus. accipiantur due ossa in utraque Virina mittantur. Viri in una et mulieris in alia et ponantur in utraque fursus tritici. Et talis experimenter diligenter obseruat ossas per nouem dies vel parum amplius et si contingit ex Vitio Viri defectus tunc inueniet quosdam vermes in ossa Viri. et cacabus debet supra poni et inuenietur rana fetida vel cantabra fetida. Si vero ex defectu mulieris inuenit in ossa suum menstruum. Si ex utriusque Vitio in utraque ossa aliquid predictorum inuenitur. **Comentum.** Idem autor ponit unum notabile ut patet in textu. Nota si Vir bene examinare accipias aliquid de spermate Viri et ponas in aqua et sit ad fundum signum est quod semen Viri non est in defectu conceptionis. **Glosa.** quod bene est digestum et spissum id petit fundum. Nota quod mulieres que sepe coeunt propter delectationem ille generant fetus debiles ergo abstinete a coitu tunc generabitis fortes pueros et homines quia semen est satis forte. Et unus frater potest conuenienter esse fortior alio. Unde nota causam experimenter quod si semen Viri est magis tenue tunc cito conuertitur vermes. et

nō habet virtutes resistentes actioni corporis celestis Unde ista
humiditas q̄ in fūdo nō est densa et bene indurata cito alterat.
Nota si mulier biberit per tres dies saluā coctā cū vino p̄ tres
dies tunc nō concipiet in vno āno. glosa. q̄ salua est frigida.
Item comedat apem et nūq̄ concipiet. et 5° ex illis concludo q̄
mulieres sepe coeūt similiter viri propter magnā delectationē
quā habent ad inuicem q̄ vultu in se continet magnā dulcedi
nē viri. sz tamen de ihs nō multū dico ad presens q̄z bene
multa dicere vellem sz hoc nō facio q̄ alijs socii qui hoc legeret
sensib? priuari posset. q̄ nos multa facim? propter mulieres et
propter dulcedines quā habent in eorūz membris. s. i. manibus.
Vultu. facie. et sic de alijs Et videt. Cextus. Si quis igit
tur velit mulierem iuuare vt impregnetur et masculus concipiat.
accipiat matricem leporis et intestine eiusdem et faciat desic
cart et in puluerem redigat et illud mulier bibat temperatuz cū
vino. et similiter fauet cū testiculo leporis. et hoc in fine mens
truorum et cū viri suo coeat et concipiet masculus. Item accipi
at epar parui porci et testiculos et desiccet et etiaz redigat i pul
uerem et dat in potu masculo et mulieri et masculus si prius i
potens fuit ad generanduz generabit et mulier que non potuit
concupere concipiet. Comentus. Capitulum aliud quomo
do mulieri debet iuuari vt concipiat et maxime vt cōcipiat mas
culum. Nota matris leporis et intestina si desiccentur et pul
ueriscentur fiunt multum calida. Similiter epar porci in se est
calidum et sic generabunt calorem sufficientem ad conceptionē
Et carnes porcine sunt valde bone vtilitatis. Et sunt prohi
bite a iudeis quia vnus iudeus mutatus est in suem. et ideo no
sunt comedere matrem suam siue porcinas carnes. et est alia cā
naturalis quia debent vti frigidis cibarijs per que calor eorum
extinguatur a calore christi fidelium. Nota illud debet fieri in
fine menstruorum q̄ tunc matris est sicca et quodammodo calid
ior per recessum menstruorum frigidorum. Item sūt alia ex
perimenta. Mulier accipiat amphoram herbam puluerisatā
bibendo cū vino et concipiet. Item vna viri bibita impedit
conceptionem. Item si ipsa accipiat vultum leporis et pul
ueriset cum melle liquido et accipiat cor thauri et illi pariter ac

cipiunt ebullitiones et sic mulier accipiet in una septimana ita
q̄ uno tempore plusq̄ alio tempore accipiat. et concipiet. Item
mulier debet dei calidis et bonis cibariis et debet quodammodo
inebriari et bene fricari. et debet cauere ne crura eleuata semen
impediant ita q̄ debet se cito labori applicari ad retinendum et
statim postea dormiat et sine dubio concipiet. **Textus.**

Et est etiam documentum obseruandum scz quando aliquis
sensit mulierem concepisse q̄ nō nominet in presentia mulie-
ris aliquos de raris cibariis ad quod appetit mulieris posset
clinari nisi ei possit libitum prosequi. q̄ si mulier tale quod pos-
tulare nullo modo posset haberi haberet occasiones abhorrendi
propter contrariam dispositionem appetitus. Fetus enī sic co-
ceptus debilis redditur et extinguitur. ideo consultus est quan-
do mulieres petunt carbones vel aliquod consimile q̄ eis mi-
nistretur. Vbi enī de quadā muliere que cū impregnata fuisset
petit poma recentia que cum habere non potuit cecidit ad le-
ctum et infra diem et noctem nihil gustant neq̄ panē neq̄ po-
tum. Et fuerunt circa eam iuvenes mulieres et ancille que pri-
us non conceperunt quibus illa fuerunt occultata. Et quando im-
pregnata petuit poma recentia et ancille astantes dixerunt non
inueniuntur: loquentes inter se q̄ venenosus esset dare mulieri
poma quia viderant in febricitantibus consimile et in parte ille
decepte sunt. tunc autem illa impregnata ex carentia pomorum
multum fuit debilitata in tantum q̄ fetus anteq̄ ad debitum tem-
pus peruenit mortuus exiit. in cuius egressu illa mulier labo-
rauit tribus diebus et noctibus et ante egressum illa mulier ex-
misit sanguinem per nares duobus diebus et una nocte. Ille
autem sanguis fuit menstruus et ignis corruptioni. Tunc
fuit illud. Iuxta illud ypocras. menstruis fluentibus impossibi-
le est fetus esse sanus. ideo ut omnes ille particule euitantur
apud omnes impregnatas bonū est q̄ mulier i custodia habeat
tur et modice moueatur. Et ut eis cibaria mollia et leuia mini-
strentur. et oia iuxta appetitū prosequantur. **Commentus.**

Idic autor in toto illo textu iam recitato ponit duo documen-
ta et satis manifeste patent in textu. **Textus.**

Sed anteq̃ sermonez nostruz ad alia conuertamus notandū
est Vnū notabile quod fit ad cognitionez masculī ī Vtero matris
existentis. 2 est illud accipiat aquā mundā de fonte claro 2 pu
ro et procurat sibi Vnā guttā sanguinis Velsactis de dextro la
tere mulieris et infundet guttā illaz aque iste si tūc gutta petit
fundū signū est masculī. si Vero supernatauerit signū est femel
le. Item si dextra mamilla fuerit maior sinistra īpregnata est
masculo. Si Vero sinistra maior femellaz portat. Cōmētuz

Hic autor mouet secunduz documentuz. Et nota q̃ quando
mulier concepit tūc debilitatur et Variatur gēa fetus concepti ī
ipsa et ideo quicquid cupit sibi detur et si non tūc euenit dolor eo
q̃ appetit nō producit. q̃ Voluntas delectatur in prosequendo
quod diligit. Vnde nihil appetit nisi fuerit aiatus. ex. 3. de aia.
et per cōmenta. 3. ethicorū patet q̃ Voluntas est appetitū intell
lectus 2 semper est boni simpliciter Vel apparentis. Vnde oīa
Bonū appetūt p̃z per diffinitionez boni q̃z dat aristo. in principio
primi ethicorū dicens. Bonū est quod omīa appetūt. Nota q̃
post conceptionez quando menstrū fluit hoc est signuz destru
ctionis feti q̃ feti debet nutrirī de menstruo fluente. S; si mo
dicū fluit propter purgationez nature ne fetus suffocetur hoc ē
p̃ficuū. Cēpt? Anteq̃ Vero sinez dictis nostris īponam? De
nostra doctrina subtiliter et magis cōplete habeatur cū de ma
teria menstruorū aliquasiter dictū est transeūduz est ad materi
am spermatis in Viro. Sperma Vero ut supra dictuz est nihil
aliud est q̃z superfluum alimēti qd in substātiā rei alende nō ce
dit. Iuxta qd notanduz q̃ talis est modus nutritionis q̃ p̃io
tibus masticatus ī ore dirigitur ab ore ad ipm stomachuz et ibi
fit digestio prima et ibi separatur purū terreſtre ab impuro terre
ſtri. Et illud īpuruz dirigitur ad Viscera et Vteri? emitit per
secessum. Sed purū hoc Vteri? dirigitur ad epar et ibi fit secū
da digestio et tūc iterū ibi separatur purū ab impuro aquatico.
Impuruz aquaticū dirigitur ad Vesicā et Vteri? per mīxturam
emititur. Sed puruz dirigitur ad cor 2 ibi fit tertia digestio 2
separatur puruz ab impuro. Impuruz dirigitur ad Vasa semina
lia et ex illo fit sperma in Viro et in muliere menstrū. Sed
puruz est sanguis et illud dirigitur a corde per magnas Venas

que dicuntur capillares per quas Venas diriguntur sanguis ad
singula membra. et in illis membris fitultima digestio et iterum
separatur purum ab impuro. Impurum emittitur per sudores et per
ungues et similia. Hoc autem purum conuertitur et coagelatur in
substantiam aliam. Ita quod tales pori qui sunt euacuati per calorem
naturalem illi econuerso repleantur et si plus generit quam est de
perditum tunc de augmentatio. Sed ad hoc requiruntur quattuor
primo materia sufficiens que est panis et consimilia. secundo
porus recipiens illam quartam digestionem. tercio natura distribu
ens. quarto calor naturalis conuertens alimentum in actum.

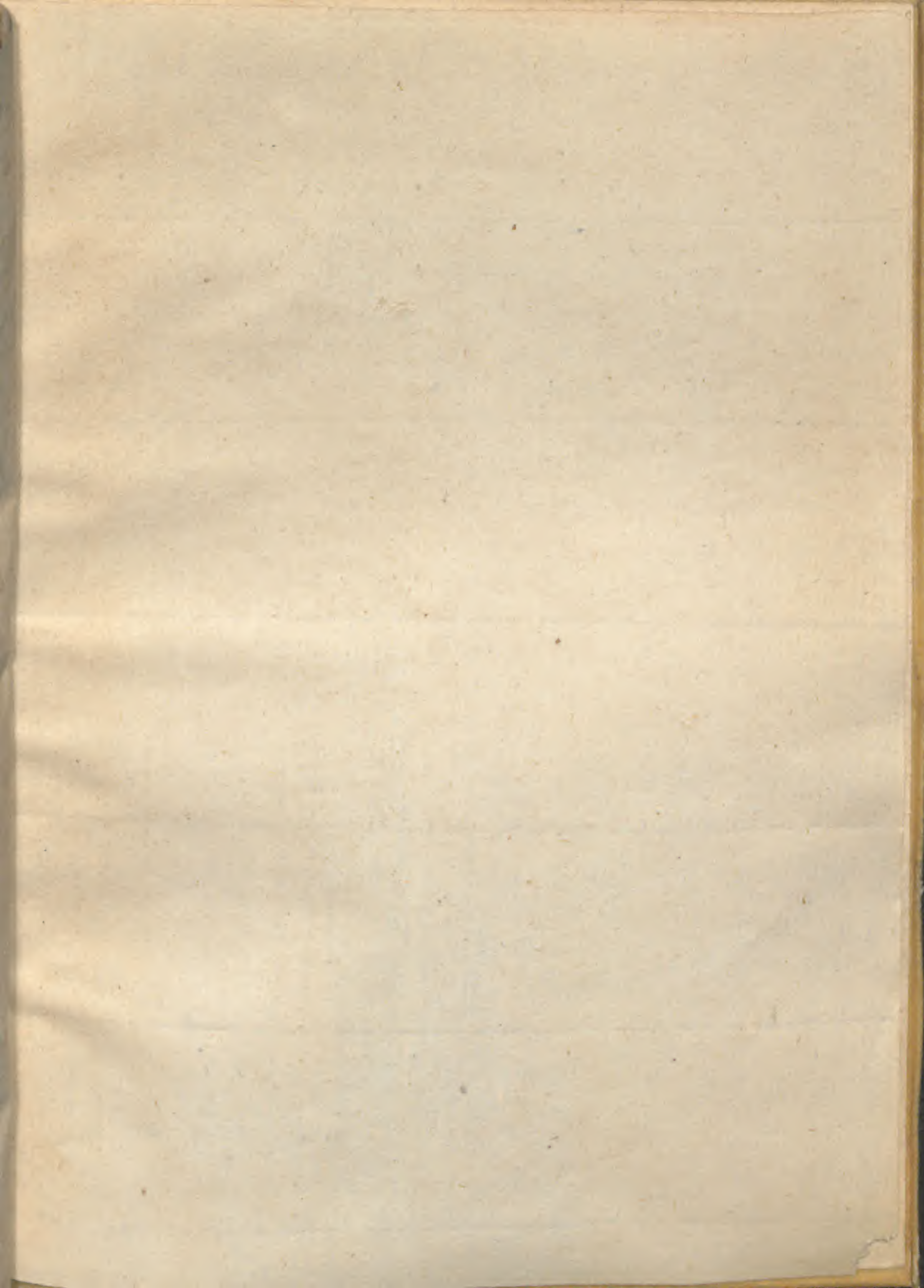
Commentum. Hic autor exequitur de ultimo motu huius
libri. Et ostendit modum generationis spermatis. Nota homo
est optime digestionis et subtilioris quia est magni caloris et pro
pter multos labores digerit et consumit humidum quia calor agit
in humidum sicut in subiectum et calor facit evaporare humidum id
oportet esse restauramentum caloris ne consumat humidum radicalem
et sic mors sequeretur. quia consumpto humido radicali in quo
consistit vita nulle prosunt medicine. Sed tamen notandum quod
vnum individuum per aliquam medicinam potest vivere per annum vel
apud sine nutrimento sicut expertum est. sed hoc non potest fieri cur
su communi. Nota masticatio est quedam coheritio sibi facta per dentes
et sic natura ordinavit in anteriori parte dentes acutos ut
bene dividant cibum sed in fine latos ordinavit propter masticationem.
Versus Sunt hominis dentes triginta duo co
medentes. Tertius. Sed de istis que dicta sunt consurgit
quedam dubitatio. Vtrum calor agit in ipsum humidum consumendo
sit operatio caloris in eo quod calor naturalis. pro quo sciendum quod hoc
aristo. in. meteororum. ca. de operatione inquantum activorum. Quia
operatio caloris inquantum calor hoc dissolvere et evaporare omogenea
et etherogenea quia si capiatur una massa de auro et argento et po
natur in ignem calor facit fluere aurum ab argento et econverso. et
sic locutus est philosophus. in. de generatione ubi dicit quod calor determi
nat agit tanquam organum. scilicet securis vel pennis quia semper dissolvit
conmixta. sed calor in eo quod calor naturalis habet in se virtutes for
mativas uniuscuiusque rei vel nature cuius calor debet esse naturalis.
et sic in eo quod virtus celi vel virtus motorum celestium et vis seminis de

tissim edueniunt. **T**extus. **I**de autor ponit dubiū et satis
p3 in textu. **N**ota calor i aiali nō facit digestionē q3 tū est bene
regulatū ab anima et ideo peccauerunt aliqui antiqui dicentes
q3 in plantis esset nutritio. **E**t in superiori parte esset ab igne
et in inferiori parte esset a terra. **H**oc nō valet q3 dicit aristo. n. de
aia q3 si sic esset tūc mixtū cito dissolueretur. **Q**uid enī continēt
elementa in mixto nisi aiam. **U**nde aia est p3cipiū oīs actionis
S3 calor sine spiritus sunt instrumenta q3 sunt i virtute aie
et nō in virtute sui ipsius. **E**dmentuz **I**dis vobis finem
dictis iponam et grates deo reddam qui nostrū in hoc opere
in alio illuminat intellectum et de obmissis peto veniā et aus
piciuz diuine gratie a qua omnis sapientia orta est et vita eter
na a qua nos deus omnipotens et gloriosus cūcta gubernās
atq3 regnās perducatur. **Q**ui cum patre et spiritu sancto viuunt et
regnat et in quo est summa securitas. tranquillitas iocunditas
et sine fine eternitas scōz existat oīm per infinita seculoz se
cula. Amen.

Finis huius Tractatus Venerabilis
Alberti magni de secretis mulierum.

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or document. The text is faint and mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. It appears to be organized into several lines of prose.

Handwritten text, possibly a signature or a concluding phrase, centered on the page. It is also faint and difficult to decipher.

Accession no. 29483

Author
Albertus, Magnus.
Secreta mulierum
virgum. [1488]?

Call no.
Incunabula

QA307
(60 ff)

